

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

**EVLENMEMİŞ GENÇ BİREYLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI, EVLİLİK TUTUMLARI VE
EVLİLİK KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Nilgün SÖNMEZ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

EVLENMEMİŞ GENÇ BİREYLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET
ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI EVLİLİK TUTUMLARI VE
EVLİLİK KAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Nilgün SÖNMEZ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

TEŞEKKÜR

Öncelikle, eğitime erişimde kadına fırsat eşitliği sağlayan Cumhuriyet Değerlerine teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresinde değerli katkılarını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç.Dr. Selda ÇOŞKUNER AKTAŞ'a teşekkür ederim.

Değerli görüşleri ile tezimi güçlendiren Prof.Dr. Arzu ŞENER ve Doç.Dr. Seher CESUR KILIÇASLAN'a teşekkür ederim.

Her zaman yaşamın güzelliklerini hak eden sevgili Pufidik'e teşekkür ederim.

İhtiyacım olduğunda varlığını yanımda hissettiğim sevgili kardeşim Dr.Esra KILIÇ'a teşekkür ederim.

Tezimle ilgili bütün yazışmaları titizlikle takip eden mesai arkadaşım Nermin DENİZ ÇAĞLAR'a teşekkür ederim.

Büyük bir fedakarlıkla araştırma verilerinin toplanmasına destek veren Ablam Nilüfer SÖNMEZ'e, kıymetli dostlarım; Murat KARAHAN, Mehmet Ali GÜLER ve Abdurrahman BENEK'e teşekkür ederim.

Zaman ayırarak araştırma anketini dolduran bütün gönüllü katılımcılara teşekkür ederim.

Yüksek Lisans sürecimde beni her anlamda destekleyen, eşitlikçi tutumlarıyla gurur duyduğum ve varlıkları için hayata minnettar olduğum canım evlatlarım Sırrı YENER ve Mehmet Ali Yener'e teşekkür ederim.

Nilgün SÖNMEZ

ÖZET

SÖNMEZ, Nilgün. Evlenmemiş Genç Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları, Evlilik Tutumları ve Evlilik Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

Bu çalışmada; evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısının hem birbirleriyle hem de demografik ve anne-baba evliliğine ilişkin açıklayıcı değişkenlerle arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın evrenini; Ankara ilinde ikamet eden 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş genç bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, Kartopu Örnekleme Yöntemi kullanılarak ulaşılan 848 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygı düzeyleri, cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve evlilik kaygı düzeyleri, erkek katılımcılara göre daha yüksek; evliliğe yönelik tutumları ise daha olumsuzdur. Anne eğitim düzeyi arttıkça, katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyi artmakta; evliliğe yönelik olumlu tutumu azalmaktadır. Anne-babası sağ ve birlikte olan katılımcıların evliliğe yönelik tutumu anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara göre daha olumludur. Anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanların evliliğe yönelik kaygı düzeyi anne-babası sağ ve birlikte olanlara göre daha yüksektir. Anne-baba evliliğinin çatışmalı olduğu görüşünde olanlar, anne-baba evliliğinin mutlu olduğu görüşünde olanlar ile anne-babasının evliliğindeki mutluluk durumu konusunda kararsız olanlara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahiptir. Anne-baba evliliğini mutlu görenlerin evliliğe yönelik tutumu, anne-babasının evliliğini çatışmalı olarak gören ve bu konuda kararsız olanlara göre daha olumludur. Anne-baba evliliğini mutlu olarak değerlendiren katılımcıların; anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenler ve bu konuda kararsız olanlara göre; anne-babasının evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanların, anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenlere göre evlilik kaygı düzeyi daha düşüktür.

Çalışmada toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişkiler önemli bulunmuştur. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe yönelik olumlu tutum azalmakta; evlilik kaygısı artmaktadır. Evliliğe yönelik olumlu

tutum arttıkça, evlilik kaygısı azalmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılmış; araştırmaya ve uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Genç, evlilik, toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu, evlilik kaygısı.

ABSTRACT

SONMEZ, Nilgun. An Investigation of the Relations Between Unmarried Youth Individuals' Attitudes Towards Gender Roles, Marriage and Marital Concerns, Master Thesis, Ankara, 2022.

In this study, the relationship between gender role attitudes, marriage attitude and marriage anxiety of unmarried young people, both with each other and with the explanatory variables related to demographic and parental marriage was examined. The population of the research consists of unmarried young individuals between the ages of 18-29 residing in Ankara. The sample of the study consists of 848 participants who were reached using the Snowball Sampling Method. According to the research findings, the gender role attitudes, marriage attitudes and marital anxiety levels of the participants differ by gender. The egalitarian gender role attitude and marital anxiety levels of female participants were higher than male participants; their attitudes towards marriage were more negative. As the mother's education level increased, the egalitarian gender role attitude level of the participants also increased, while the positive attitude towards marriage decreased. The attitudes of the participants whose parents are alive and together were more positive than those whose parents were divorced or living separately. Marriage anxiety levels of those whose parents are divorced or separated were higher than those whose parents are alive and living together. Those who think that their parents' marriage is in conflict had a more egalitarian gender role attitude than those who think that their parents' marriage is happy and those who are undecided about their parents' marital happiness. The attitudes of those who see their parents' marriage as happy were more positive than those who see their parents' marriage as conflicting and those who are undecided on this issue. Participants who evaluated their parents' marriage as happy had a lower level of marital anxiety compared to those who see parental marriage as conflicting and those who are undecided on this issue. Additionally, the participants who are undecided about their parents' marital happiness had a lower level of marital anxiety than those who see their parents' marriage as conflicting.

In the study, the relationships between gender role attitude, marriage attitude and marriage anxiety were found to be significant. As the egalitarian gender role attitude increased, the positive attitude towards marriage decreased; Marriage anxiety was on the

rise. As the positive attitude towards marriage increased, marriage anxiety decreased. The findings obtained from the study was discussed within the framework of the literature; Recommendations for research and practice are presented.

Keywords: Young, marriage, gender role attitude, marriage attitude, marital anxiety.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ADAMA.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
TABLolar DİZİNİ.....	xvi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	7
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	7
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	7
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1.CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET.....	11
2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM.....	13
2.3. EVLİLİK VE EVLİLİK TUTUMU.....	14
2.4. EVLİLİK KAYGISI.....	17
2.5. GENÇLİK VE GENÇLİK DÖNEMİ	18
3. BÖLÜM: LİTERATÜR.....	20
3.1. YURTİÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMLAR.....	20
3.2.YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	23

4. BÖLÜM: YÖNTEM.....	26
4.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ.....	26
4.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM.....	26
4.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI.....	27
4.4 ÖLÇME ARAÇLARI.....	27
4.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	27
4.4.2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği.....	28
4.4.3. Evlilik Kaygısı Ölçeği.....	28
4.5. VERİ TOPLAMA ARACININ UYGULANMASI.....	29
4.6. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ.....	29
4.7. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	30
5. BÖLÜM: BULGULAR.....	32
5.1. BETİMSSEL BULGULAR.....	32
5.2. KATILIMCILARIN ANNE-BABALARININ EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN BİLGİLER.....	33
5.3. KATILIMCILARIN ANNE-BABALARININ BERABERLİK DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER.....	34
5.4. KATILIMCILARIN ANNE-BABALARININ EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMLARINA İLİŞKİN BİLGİLER.....	35
5.5. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISI ÖLÇEĞİNDEN ALINAN PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR.....	36
5.6. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ DEMOGRAFİK VE AÇIKLAYICI DEĞİŞKENLERLE İLİŞKİSİ.....	36
5.6.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Cinsiyet İle İlişkisi.....	36
5.6.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Eğitim Düzeyi İle İlişkisi.....	38

5.6.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Anne Eğitim Düzeyi İle İlişkisi.....	40
5.6.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Baba Eğitim Düzeyi İle İlişkisi	45
5.7. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABA BERABERLİK DURUMU İLE İLİŞKİSİ.....	48
5.8. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABANIN EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMU İLE İLİŞKİSİ.....	51
5.9. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	55
6. BÖLÜM: TARTIŞMA.....	56
6.1. KATILIMCILARA İLİŞKİN DEMOGRAFİK BİLGİLER.....	56
6.2. KATILIMCILARIN ANNE VE BABALARININ EĞİTİM BERABERLİK VE EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMLARINA İLİŞKİN BİLGİLER.....	56
6.3. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ, İNÖNÜ EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ VE EVLİLİK KAYGISI ÖLÇEĞİNDEN ALINAN PUANLARA İLİŞKİN BİLGİLER.....	57
6.4. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ CİNSİYET İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER.....	58
6.5. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER.....	61

6.6. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER.....	62
6.7. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ BABA EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER	63
6.8. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABA BERABERLİK DURUMU İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER.....	63
6.9. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABANIN EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMU İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER.....	65
6.10. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK BİLGİLER	67
6.10.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Bilgiler.....	67
6.10.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bilgiler.....	67
6.10.3. Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bilgiler.....	68
7. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	69
8. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
9. BÖLÜM: KAYNAKÇA.....	76
EK 1- GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	98
EK 2- ANKET FORMU	99

EK 3-ÖLÇEK İZİNLERİ	103
EK 4- ORJİNALLİK RAPORU.....	106
EK 5- ETİK KOMİSYON İZİNİ.....	107

KISALTMALAR DİZİNİ

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

UNICEF: United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu)

UNFPA: United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)

VB.: Ve Benzeri

VS.: Ve Saire

WHO: World health Organization (Dünya sağlık örgütü)

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Demografik ve Tanımlayıcı Bilgiler.....	33
Tablo 2: Katılımcıların Anne-Babalarının Eğitim Düzeylerine İlişkin Bilgiler.....	34
Tablo 3: Katılımcıların Anne-Babalarının Beraberlik Durumuna İlişkin Bilgiler.....	35
Tablo 4: Katılımcıların Anne-Babalarının Evlilikte Mutluluk Durumlarına İlişkin Bilgiler.....	35
Tablo 5: Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler.....	36
Tablo 6: Cinsiyete Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler.....	36
Tablo 7: Cinsiyete Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Mann-Whitney U testi Sonuçları	38
Tablo 8: Eğitim Düzeyine Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler.....	39
Tablo 9: Eğitim Düzeyine Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	40
Tablo 10: Anne Eğitim Düzeyine Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Bilgiler....	42
Tablo 11: Anne Eğitim Düzeyi ve Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	44
Tablo 12: Baba Eğitim Düzeyine Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular.....	46
Tablo 13: Baba Eğitim Düzeyi ve Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi.....	47
Tablo 14: Anne-Baba Beraberlik Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular.....	49
Tablo 15: Anne-Baba Beraberlik Durumuna Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	51
Tablo 16: Anne-Babanın Evlilikte Mutluluk Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular.....	52
Tablo17: Anne-Babanın Evlilikte Mutluluk Durumuna Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	54
Tablo18: Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları.....	57

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilecek ailenin tanımı kültürler için farklı anlamlar ifade etse de genellikle kan bağı, evlat edinme, evlilik birliği ile alakalı iki veya ikiden fazla kişiden oluşan bir grubu temsil etmektedir (Haviland, Prins, McBride ve Walrath, 2011, s. 209; Murati, 2016). En küçük toplumsal birim olan ailenin bir toplumda aldığı biçim ve özellikleri, her toplumun kendine ait farklı sosyal, tarihsel ve ekolojik koşulları ile ilgilidir (Atabek, 1989, s. 39; Beauvoir, 2020, s. 165; Haviland vd, 2011, s. 209). Biyolojik, duygusal, ekonomik, sosyal ve koruyucu olma gibi işlevleri olan aile aynı zamanda bireyin; değer, tutum ve duygularının da (kaygı vb.) şekillendiği bir kurumdur (Murati, 2016). Bireyin hayatında çok önemli bir yer kaplayan aile, evlilik birliği ile kurulmaktadır. Dünyadaki çoğu yerde evlilik bir kadınla bir erkek arasındaki anlaşma anlamına geliyor olsa da, farklı kültürlerde çok sayıda başka düzenlemeler de mevcuttur. Kültürlere göre farklı şekilde tanımlanan evlilik için genel anlamda bir tanım yapmak gerekirse; iki kişi arasında yapılan, kendi aralarında, kendileri ve çocukları arasında, ayrıca akrabaları arasında belirli hak, yükümlülük ve rolleri tesis eden aynı zamanda ekonomik, sosyal, cinsel ihtiyaçların karşılandığı kültürel ve resmi onaylı bir birliktelik olarak tanımlanabilir (Haviland vd, 2011, s. 209).

Evliliğin doğasını tam olarak anlayabilmek için onun, kültürel, sosyal, biyolojik ve psikolojik temellerini iyi bilmek gerekmektedir. Eşleşme biyolojiktir ve insanın doğal yapısı evlenmeye yöneliktir. Kadının ve erkeğin birbirlerine cinsel eğilimi vardır. İçgüdüsel olan bu eğilim, insan neslinin devam etmesi için gereklidir. Buradan yola çıkarak, evliliğin öncelikle insanın biyolojik ihtiyacı olduğu söylenebilir. Eşleşmenin biyolojik olduğu kabul edilse de aslında evlilik kültürel bir olgudur. Toplumlardaki kültürler, kadın ve erkeğin arasında olan içgüdüsel çekimi kurum haline dönüştürürler. Bir toplum için kültür demek, kabul edilebilir standartlar topluluğu anlamına gelmektedir. Evlilik ve aile yaşamına dair ifade edilen bu standartlar kültürden kültüre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu değişkenlik sonucunda, her toplumun kendine ait normlarına, değerlerine ve kültürel yapı özelliklerine göre biçimlendirdiği evlilik ve aile tipleri var olmaktadır (Tarhan, 2013, s. 13-47). Bununla birlikte, toplumların kültürüne ait standartlarının yansımalarını günlük hayatın her alanında görmek olasıdır (Yel, 2020). Bu

yansımalarından birinin de bireylerde oluşan toplumsal cinsiyet rolü tutumu olduğu söylenebilir.

Cinsiyet (sex), bireyin kadın veya erkek olarak gösterdiği fizyolojik, biyolojik ve genetik özelliklerindeki farklılıkları ifade eden bir kavramdır (Akın, 2007; Ergöl ve Kuzu, 2016; Lips, 2020, s:7). Türk Dil Kurumu (2021) cinsiyeti, "bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiyi ayırt ettiren yaradılış özelliği, eşey, cinslik, seks" olarak tanımlamaktadır. Doğal ve biyolojik olan cinsiyet, cinsel organlardaki gözle görünür farklılıklara ve bu farklılıklardan kaynaklanan üreme işlevindeki özelliklere işaret etmektedir. Yani, cinsiyet her yerde aynıdır ve değiştirilemez. Bununla birlikte, her toplum kendi sosyo-kültürel yapısına göre doğumundan itibaren bireylere cinsiyetine uygun gördüğü şekilde farklı değer ve yargılar yüklemektedir. Sözü edilen bu değer ve yargıları, bir toplumun üyelerinin çoğunluğu tarafından kabul edilen ve benimsenen, o topluma özgü tanımlanmış olan kural ve standartlar oluşturmaktadır (Erol, 2008; Seçgin ve Tural, 2011; Tüfekçibaşı, 2021). Toplum tarafından yüklenen bu değer ve yargıların bireyler tarafından benimsenmesi ise kişilerin kadın veya erkeğe yavaş yavaş dönüşmesinin inşa sürecidir (Bhasin, 2003, s. 8-9). Böylece, doğumundan itibaren içinde bulunulan topluma uygun olacak şekilde toplumsallaşmaya başlayan bireyin "biyolojik cinsiyeti", toplumsal kültürü de kapsayacak olan "toplumsal cinsiyet"e dönüşmektedir (Ergöl ve Kuzu, 2016; Erol, 2008; Seçgin ve Tural, 2011). Toplumsal cinsiyet kavramını literatüre kazandıran Oakley'in (1972, s. 158) cinsiyet konusunda kadın ile erkek arasındaki farka değinirken, toplumsal cinsiyet konusunda; kadın ve erkek arasındaki toplumsal açıdan bölünmenin eşitsizliğine gönderme yaparak cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının farkını ortaya koyduğu görülmektedir. Oakley'e göre toplumsal cinsiyet bir kültür unsurudur ve kişilere ait olduğu toplum tarafından yüklenen değer ve yargılar; toplumlardaki hakim olan kültürel dokuya hatta aynı kültür içerisinde bulunan birbirinden farklı sosyal gruplar arasında bile değişkenlik gösterebilmektedir. Giddens'e (2012, s. 9) göre toplumsal olarak kurulmuş olan toplumsal cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir. Bhasin'e (2003, s. 9) göre ise toplumsal cinsiyet; eril ve dişil özelliklere, davranış modellerine, sorumluluklara ve rollere işaret eden insan icadı bir kavramdır.

Toplumsal cinsiyet değişkendir ve içinde bulunulan zamana ve yaşanan kültüre göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu haliyle dinamik özelliğe sahip bir yapı olarak görülen toplumsal cinsiyet, içinde yaşanan toplumun bireye uygun gördüğü ve yapılmasını beklediği roller, yerine getirmesini istediği görev ve sorumluluklar, toplumun bireyi nasıl algıladığı, nasıl gördüğü ve neleri beklediğini açıklamaya yönelik çok boyutlu bir kavram olarak kendine yer bulmaktadır (Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz, 2017; Seçgin ve Tural, 2011). Toplumsal cinsiyetin etkili olduğu boyutlarından birisi de toplumsal cinsiyet rolleridir (Esen vd, 2017; Zeyneloğlu, 2008). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın ve erkeğin rollerini; geleneksel cinsiyet rolü ve eşitlikçi cinsiyet rolü olarak sınıflandırmak mümkündür (Esen vd, 2017).

Kadınların toplum tarafından güçsüz ve ikincil planda tutulması, kamusal alanda başarılı olamayacakları konusundaki algılar ve bu algılar doğrutusunda kadının özel alana yani geri plana itilerek ev içi işlerini ona daha uygun gören tutumları destekleyen rol beklentisi, geleneksel cinsiyet rolünü ifade etmektedir. Geleneksel cinsiyet rolü; çalışma yaşamında aynı eğitim ve mesleki beceriye sahip olsalar bile, erkeğe kıyasla kadının daha az sorumluluk alacağı ve karar vermeyi gerektirmeyecek daha alt kademedeki görevlere uygun görülmesi, daha düşük ücretlerle çalıştırılması, meslek seçiminde; hemşirelik, sekreterlik, öğretmenlik gibi meslekleri seçmesi için yönlendirilmesi ve bu alanlarda eğitim almaya zorlanması, çocuk bakımı, ev temizliği, yemek yapma gibi ev içi sorumlulukların kadına yüklenmesini; kısaca, toplumsal ve sosyal ilişkilerde kadınlardan beklenen rollerin net bir şekilde ayrılmasını içermektedir (Akkaş, 2019; Bakioğlu ve Türküm, 2019; Özaydınlık, 2014; Vatandaş, 2007; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007). Eşitlikçi cinsiyet rolü ise; siyasal, ekonomik, sosyo-kültürel, kişisel ve diğer tüm alanlarda kadının ve erkeğin eşdeğer düzeyde bulunmasının gerekliliğine inanan ve bireylerin biyolojik cinsiyet özelliklerinin onların yaşantısına herhangi bir kısıtlama getirmemesi gerektiğini ifade eden bir kavramdır. Daha geniş bir ifadeyle eşitlikçi cinsiyet rolü; çalışma yaşamında, meslek seçiminde, evlilik yaşamında, ev içi işlerde ve sosyal ilişkilerdeki rollerde cinsiyet temeline dayalı bir ayrımın söz konusu olmayacağı ve bu alanların her birinde kadının ve erkeğin kendi özgür seçimlerini yapabilmeleri gibi hayatın her alanında da eşit sorumluluklara sahip olmaları anlamına gelmektedir (Bakioğlu ve Türküm, 2019; King ve King, 1986). Toplumun kadın ve erkekten biyolojik cinsiyetine göre beklediği toplumsal cinsiyet rolleri, ait

oldukları kültür aracılığıyla yerleşmekte ve pekişmektedir. İçinde bulunulan toplumun beklentisi doğrultusunda oluşan toplumsal cinsiyet rolleri, zaman içerisinde toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarına dönüşerek oluşan bu kalıp yargılar aracılığıyla da bir sonraki kuşaklara aktarılmaktadır (Esen vd, 2017; Giddens, 2012, s. 209; Kalkınma Bakanlığı Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Gençlik Çalışma Grubu Raporu, 2019; Zeyneloğlu, 2008).

Kalıp yargıların; tutum, inanç, fiziksel görünüm ve kişiye özgü özellikler gibi pek çok bileşenin oluşturduğu bir kavram olduğunu söylemek mümkündür (Deaux ve Lewis, 1984). Kalıp yargıların bileşenlerinden biri olarak görülen tutum; davranışlar, duygular ve bilişler olmak üzere üç farklı boyuttan oluşmaktadır (Helgeson, 2017, s.76-78). Tutumun duygusal boyutu, duyguları; bilişsel boyutu, belirli bir konu ile ilgili benimsenen fikir ve inançları kapsarken; davranışsal boyutu, davranışla ilgili eğilimleri kapsamaktadır. Bu üç boyutun toplamı ise kişilerin farklı konularda beliren tutumlarını belirlemektedir (Sakallı, 2001, s. 111-115). Kişilerde beliren tutumlardan birisi de toplumsal cinsiyet rolü tutumudur. Kadın ve erkeğin nasıl davranması, nasıl görünmesi gerektiği ile ilgili toplumsal kalıp yargılara göre içselleştirmiş olunan kişisel düşünceler, kişilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını oluşturmaktadır (Akın ve Aydemir, 2007).

Bireyler, çocukluklarından itibaren geçirdikleri hayat çizgisi üzerinde hepsi birbirinden farklı gelişme dönemlerinden geçerken, bu dönemler içinde birbirine benzemeyen psikolojik ve fizyolojik birtakım özellikler göstermektedir. Hayat çizgisini temel alarak bir kişinin yaşamını genel hatlarıyla; çocukluk dönemi, ergenlik/gençlik dönemi ve yaşlılık dönemi gibi dönemlere ayırarak incelemek mümkündür. Bununla birlikte, bu gelişim periyodlarının başlangıç ve bitişi hususunda kesin bir yaş sınırlamasını yapmak oldukça güç görünmektedir (Koç, 2004). Çünkü bu dönemlerden birisi olan gençlik; kronolojik tanımlamaların aksine, belirli gelişimsel evrelerin tamamlandığı, fizyolojik ve duygusal olgunluğun elde edildiği bir dönem aralığı olduğu için daha uzun bir zamanı kapsama eğilimindedir (Furlong, 2013, s:19-20). Giddens (2012, s. 223-224) toplumun bireyler için oluşturduğu bir de “toplumsal yaşının” bulunduğunu ifade etmektedir. Giddens’a (2012) göre toplumsal yaş; belirli bir kronolojik yaşla kültürel olarak eşleşen, değer, norm ve rollerden oluşmakta ve toplumsal yaş hakkındaki düşünceler ise toplumdan topluma ve özellikle modern sanayi toplumlarında zamanla değişmektedir.

Türkiye'nin mevcut şartları dikkate alındığında ise gençliğe ait politika ve çalışmaların hedef grubunun 14-29 yaş aralığında yer alan bireyler olduğu kabul görmektedir (Bakanlar Kurulu, 2013).

Ergenlik döneminde kazanılmış değişimlere yeni beceri ve yetilerin eklenerek kullanılmaya başlandığı gençlik dönemi, aynı zamanda aile olma düşüncelerinin arttığı, eş seçmek ve hayat arkadaşlığı kavramlarının sık sık dile getirildiği bir dönem olarak da değerlendirilmektedir. Bu nedenle gençlik, biyolojik olmaktan çok; sosyolojik manada ele alınması gereken bir unsur olarak görülebilir (Kulaksızoğlu, 1990; Yalçın, Arslan Kılıçoğlu ve Acar, 2017). Bugünkü gençlik kavramı ise sanayi devrimi sonrası oluşan modernleşme, kentleşme ve teknolojideki gelişmelerin de etkisiyle; toplumsal yapıların değer, düşünce ve tutumlarındaki değişimlerin bir sonucu olarak görülebilir. Bu boyutuyla değerlendirildiğinde ise gençliğin toplumsal yapının bir parçası olduğu, toplumdaki değişim sürecinden etkilenen ve bu süreci etkileyen bir kategoriye oluşturduğu söylenebilir (Baş, 2017; Gökmen, Eralp ve Atay Kayış, 2019; Kalkınma Bakanlığı Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Gençlik Çalışma Grubu Raporu, 2018).

Yaşamın akışı içerisinde toplumsal yapıların değer, düşünce ve tutumlarında değişimin kaçınılmaz olacağı düşüncesi savunulabilir. Bu düşünceden yola çıkarak sanayi devrimi ile başlayan modernleşme ve kentleşme sonrası teknolojideki hızlı ilerlemeler ve ekonomik hayatta meydana gelen değişimlerin etkisine bakıldığında, bireyler üzerindeki toplumsal öğretilerin etkisinin azalması ve kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almasıyla birlikte başta batı toplumları olmak üzere dünya genelindeki toplumların yaşam tarzlarında kültürel bir değişimin ve dönüşümün yaşandığı görülmektedir (Gökmen, Eralp ve Atay Kayış, 2019). Türkiye'nin de hem dünya genelinde toplumlarda görülen değişim sürecinden hem de cumhuriyet sonrasında ülkede yaşanan sanayileşme, kentleşme, göç, demokratikleşme, üniversite sayılarının artması ve eğitim sürelerinin uzaması, kız çocuklarının eskisinden daha çok eğitim alması, kadının özgürleşerek çalışma hayatına atılmasıyla birlikte değişen toplumsal cinsiyet rolleri gibi nedenlerle fark edilir derecede bu değişim ve dönüşüm sürecinden etkilendiği söylenebilir (Akın ve Aydemir, 2007; Baş, 2017).

Toplumlarda meydana gelen bütün bu değişim ve dönüşümlere rağmen, gerek sürdürdüğü geleneksel ilişki ağlarıyla gerekse modern yaşamın kendi içsel mekanizmasında meydana getirdiği dönüşümlerle birlikte ailenin toplumsal bir kurum olarak günümüzde de önemini koruduğu görülmektedir. Her insanın yaşamı boyunca evlenerek bir aile kuracağı varsayılacak olursa; bu değişim ve dönüşüm içerisinde yetişen genç bireylerin, toplumsal cinsiyet rollerine ve evlilik kurumuna ilişkin tutumlarındaki değişim ve dönüşümlerin önemli olduğu gerçekliğine dikkat çekilebilir (Akın ve Aydemir, 2007; Bakioğlu ve Türküm, 2019; Baş, 2017; Bayoğlu ve Atli, 2014; Braaten ve Rosen, 1998; Tekin Epik, Çiçek ve Altay, 2017).

Diğer taraftan toplumlarda meydana gelen değişikliklerin; toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve evlilik tutumu dışında bireylerin evliliğe yönelik kaygı düzeylerini de etkileyip etkilemediğini belirleyebilmenin önemli olduğu savunulabilir. Carbonell (2019) ve Gudykunts ve Shapiro'ya (1996) göre diğer insanlarla olan iletişimdeki motivasyonu olumsuz yönde etkileyebilen kaygı, aynı zamanda bireylerin evlenmeyi istememesine de neden olabilmektedir. Bu nedenle, evlilik çağında olan gençlerin evliliği düşündüklerinde ya da evlilikle ilgili kavramlar konuşulduğunda, endişe duymaları ve evlilikle ilgili durumlardan ve konulardan kaçınmalarına neden olan, olumsuz duygu ve düşüncelerin eşlik ettiği yoğun uyarılmışlık halinin evlilik kaygılarına işaret ettiği söylenebilir (Çelik ve Erkilet, 2019). Evlilik birliğinin getireceği sorumluluğu (toplumsal cinsiyet rolü sorumlulukları, ekonomik sorumluluklar vb.) almak istememek, çevrede ve büyüyen ailede gözlenen olumsuz evlilik modelleri (boşanmalar, çatışmalı evlilikler, eşlerin birbirine şiddet uygulaması vb.), eğitim hayatının uzamasıyla ötelenen evliliğin giderek gözde büyüyor olması ve imkansız olarak algılanması, evliliğin özgürlüğü kısıtlayabileceğine dair endişe duyulması, evliyken aldatılma korkusu, cinsel mitler, farklı cinsel tercih ve yönelimler, büyük metropollerdeki özellikle de çalışma hayatının bireyin yaşamında oluşturduğu güçlükler gibi etkenler gençlerin evliliğe yönelik kaygı düzeylerinde etkili olabilmektedir. (Jones 2005; Ünal ve Avcı, 2019). Gençlerin çeşitli nedenlerle evliliğe yönelik kaygı duymaları ise onların evlilikten kaçınmalarına neden olabilmektedir (Larson ve Holman, 1994).

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişkiler ile bu değişkenlerin demografik (cinsiyet, eğitim düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi) ve anne-babanın evliliğine ilişkin açıklayıcı değişkenler (anne-baba beraberlik durumu, anne-babanın evliliğine ilişkin gençlerin görüşleri) ile arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Araştırmanın amacı çerçevesinde temel altı soruya yanıt aranacaktır:

1. Evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumları, demografik ve açıklayıcı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Evlenmemiş genç bireylerin evlilik tutumları, demografik ve açıklayıcı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Evlenmemiş genç bireylerin evlilik kaygıları, demografik ve açıklayıcı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
4. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile evlilik tutumu arasında bir ilişki var mıdır?
5. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile evlilik kaygısı arasında bir ilişki var mıdır?
6. Evlilik tutumu ile evlilik kaygısı arasında bir ilişki var mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Toplum içerisinde hayatını sürdüren bireyler, istediği şekilde veya tesadüfi olarak hareket etmedikleri gibi davranışlarını da ait oldukları toplumun öncelikli kültürel zihniyet kalıplarına uygun olacak şekilde gerçekleştirmektedirler. Bireyler, cinsiyet itibarıyla kendi başlarına biyolojik birer varlık iken; toplumsal alana girdiklerinde, toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışlar sergilemeleri beklenmektedir. Bireylerin toplumun beklentileri doğrultusunda geliştirdikleri bu davranışlar, toplumun onlardan neyi beklediği ile ilgili olarak oluşmaktadır (Ersoy, 2009; Sankır, 2010). Bireyler bu davranışları edinirken toplum tarafından cinsiyeti ile ilgili koşullanmışlıkları alternatif olmayacak şekilde içselleştirmeye zorlanmaktadır (Cesur Kılıçaslan ve Işık, 2016, s. 4). Toplumun bireylerden cinsiyetine yönelik beklediği geleneksel cinsiyet rolü; kadından

“kadınsı”, erkekten ise “erkeksi” davranışlarda bulunmasıdır. Kadınlar için bu roller; çocuk, yaşlı ve hasta bakımı, yemek ve temizlik yapma gibi ev içi işler iken; erkekler için, ailenin geçimini sağlayacak bir gelir elde etme, aileyi koruyup kollama gibi rollerdir. Cinsiyete göre farklılaşan bu rol beklentilerine göre kadın; özel alana ait, edilgen, tüketen ve bağımlı kavramlarıyla anlamlandırılırken; erkeğin kamusal alana ait, kültürel ve teknolojik alanlara yakın, etken, üreten ve özgür kavramlarıyla konumlandırıldığı görülmektedir. Kişinin biyolojik cinsiyetine göre farklılık gösterebilen bu beklentiler, kadın ve erkek rollerindeki cinsiyet eşitsizliğinin en görünür durumlarından birisidir (Akkaş, 2019; Bhasin, 2003, s: 13). Buna rağmen, kadın ve erkek arasındaki görevler, sorumluluklar, yetki ve kaynaklar binlerce yıldır toplumsal cinsiyet temeline dayalı olarak paylaşılmaktadır (Cesur Kılıçaslan ve Işık, 2016, s. 11). Bununla birlikte, toplumların kültürel yapısını önemli ve köklü değişimlere zorlayan modernleşme ve teknolojideki hızlı gelişmelerin beraberinde getirdiği değişimler her alanda olduğu gibi toplumsal davranış biçimlerinin en önemli belirleyicisi olan toplumsal cinsiyet rolü beklentilerinde ve bireylerin göstereceği toplumsal cinsiyet rolü tutumu üzerinde de etkili olmuştur. Sanayi devrimiyle başlayan ve bu güne kadar uzanan süreçte kadının eskisinden daha fazla eğitim alarak çalışma hayatına dahil olması ve kamusal alanda var olması ile beraber geleneksel cinsiyet rollerine yönelik tutumun değişerek yeniden şekillenmesi ise bu gelişmelerin önemli bir parçası olarak görülmektedir (Bhasin, 2003, s. 10-15; Ersoy, 2009; Sankır, 2010). Diğer taraftan, geleneksel yapıda sadece evdeki işlerden sorumlu görülen ve özel alanla konumlandırılan kadının, erkeğin çalıştığı alanlara benzer işlerde çalışmaya başlamasıyla birlikte kadının ve erkeğin rol ve sorumluluklarının birbirine yaklaştığı görülmektedir (Alisbah Tuskan, 2012; Arıkan, 2019; Ersoy, 2009; Jones, 2005; Özaydınlık, 2014; Sankır, 2010; Thornton, Alwin ve Camburn, 1983). Bununla birlikte, değişimlere açık ve dinamik yapıda olan toplumun bir parçası olan genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının da toplumdaki değişimlerden etkileneceğini söylemek mümkündür (Ersoy, 2009). Bu sebeple toplumun bünyesinde yer alan genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun ne şekilde olduğunun mevcut koşullara göre incelenmesi önem arz etmektedir.

Aile, toplumsal cinsiyet ile ilişkisi olan bir kurumdur (Cesur Kılıçaslan ve Işık, 2016, s. 7). Kadının ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açılarındaki gelişmeler ise evlilik ve aile yaşamı ile ilgili düşüncelerin değişmesinde itici bir güç olabilmektedir

(Timurturkan, 2012, s. 203-204). Bununla birlikte biyolojik cinsiyete göre oluşan toplumsal cinsiyet rolü tutumunun “geleneksel” ya da “eşitlikçi” bakış açısında olması bireyler arasında önemli bir farklılık gösterdiğinde, bu farklılık evliliklerde çatışma yaşanmasına neden olabilmektedir (Can ve Girgin Büyükbayraktar, 2018; Mensch, Ibrahim, Lee, el-Gibaly, 2003). Buna göre, bir evliliğin uyumlu ve çatışmasız olması öncelikle eşlerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumunu benimsemeleri ile ilişkilidir. (Anderson, Russell ve Schumm, 1983). Nitekim, Bowen ve Orthner (1983) araştırmasında da eşlerden sadece birinin eşitlikçi tutumda olmasının evlilik kalitesini anlamlı olacak şekilde azalttığı görülmüştür. Bir başka çalışmada ise eşitlikçi tutuma sahip olan eşlerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu sonucunun elde edildiği görülmektedir (Mickelson, Claffey ve Williams, 2006). Eşler arasındaki toplumsal cinsiyet rolü tutum farklılığından kaynaklanan çatışmanın şiddetli yaşanması durumunda evlilikler boşanmayla sonuçlanabilmektedir (Herzer, Godiwala, Hommel, Driscoll, Mitchell, vd, 2010). Buradan yola çıkarak, bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumunun “geleneksel” veya “eşitlikçi” yönde olmasının evlilik ve aile yaşamına yansımadaki öneminin dikkate değer olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle; bireylerin toplumsal cinsiyet rolünün “geleneksel” ya da “eşitlikçi” olmasının önemi dikkate alındığında; gençlerin evlenmeden önceki dönemde toplumsal cinsiyet rolü tutumları ve evlilik tutumlarını inceleyerek elde edilecek sonuçlara göre de eşitlikçi bir bakış açısıyla yetiştirilmelerini sağlamaya yönelik öneriler sunabilecek çalışmaların gelecekteki ailelerin sağlıklı bir yapıda olmasına yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Evlilik, genellikle iki kişinin ortak bir hayatı paylaşmak için anlaşma yapması olarak görülmesi ile birlikte; aynı zamanda rol ve sorumlulukların paylaşıldığı, duygusal ihtiyaçların karşılandığı yeni bir sistemin oluşturulması manasına da gelmektedir. O nedenle bireyler evlilik birliği ile başlayacak olan rol ve sorumluluk paylaşımının belirsizliğinden, evlendiği kişiyle çeşitli açılardan anlaşıp anlaşamayacağını bilinmezliğinden dolayı duygusal çelişkiler yaşayabilmektedir. Bu duygusal çelişkiler ise onlarda evlilik kaygısına neden olabilmektedir (Kestir, 2021; Sezer, 2019). Bireylerin evlilik kaygısını öğrenmesi; fiziksel, sosyal, çevresel, psikolojik vs. pek çok unsurdan etkilendiği bir süreçtir. Sözü edilen bu unsurlar ise kişiyi etkilemesine göre farklı düzeylerde evlilik kaygısı oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bireyler; içinde

buldukları çevre ve koşullar gereği farklı biçimlerde evlilik kaygı düzeyi eğilimi gösterirler (Yılmaz, 2009). Bireylerin evlilik kaygısını harekete geçiren veya süreklilik kazandıran, ayrıca bu sürece aracı olan en mühim olgulardan birisi de şüphesiz ailedir (Topses, 2006, s: 216; Yılmaz, 2009). Çünkü kök aile içerisinde şahit olunan olumsuzluklar (ailenin ekonomik yetersizliği, anne-baba çatışması, aile içerisindeki eşitsiz rol dağılımları, boşanmalar vb.) bireylerde, ileride kendi evliliklerinin de benzer şekilde olabileceğine dair olumsuz düşünceler oluşturabilmektedir. Evlilikle ilgili oluşan bu olumsuz düşünceler ise onların evlilik kurumuna kaygı ile yaklaşımlarına neden olabilmektedir (Carbonel, 2017; Çelik ve Erkilet 2019; Jone, 2005; Kestir, 2021; Sezer, 2019; Ünal ve Avcı, 2019).

Bireylerin davranışları üzerinde ayırt edici bir özelliği olan kaygıyı ciddiye almanın en belirgin özelliği; kaygı duyulan şeyden kaçınmadır (Carbonel, 2017; Öner ve Le Compte, 1988, s.13). Bireyin davranışındaki etkisinin önemine rağmen, kaygı kavramının evlilikle ilişkilendirildiği çok az çalışmaya rastlanmaktadır (Güler, 2021; Kestir, 2021; Sezer, 2019). Kaygının, kişilerin davranışları üzerindeki ayırt edici etkisi göz önünde bulundurulduğunda ise; evlenmeden önceki dönemde genç bireylerin evlilik kaygılarını nelerin etkilediğini anlamaya ve açıklamaya yönelik çalışmaların yapılması gerekli ve önemli görünmektedir.

Bu çerçevede, evliliğe en yakın yaş grubu olduğu varsayılarak 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygılarında nelerin etkili olduğu ve birbirleri arasındaki ilişkilerin nasıl olduğu araştırılmak istenmektedir. İlgili alanyazında, evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısını birlikte inceleyen bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Bu nedenle evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışma; gelecekte bu alanda yapılacak olan çalışmalara ışık tutması açısından önemli görülmektedir.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Günlük hayatta sık sık birbirlerinin yerine kullanılsa da cinsiyet ve toplumsal cinsiyet anlamları birbirinden farklı olan ayrı ayrı kavramlardır (World Health Organization, 1998, s. 12-13). Cinsiyet, bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği fizyolojik, biyolojik ve genetik özellikleridir (Akın, 2007; Lips, 2020, s. 7; Seçgin ve Tural, 2011). Bu açıdan cinsiyet, doğuştan sahip olunan bir statüdür (Haig, 2004; Seçgin ve Tural, 2011; West ve Zimmerman 1987). Toplumsal cinsiyet ise kadının ve erkeğin arasındaki farklılıkların sadece biyolojik özelliklerine dayanmadığını vurgulamakta ve içinde bulunduğu toplum tarafından nasıl görüldüğü, neler beklendiği, nasıl algılandığı ile ilgili tutumları, davranışları ve rolleri ifade etmektedir (Lindsey, 2012, s. 478-484).

Demirtaş (1999) cinsiyeti biyoloji ile ilişkilendirerek, toplumsal cinsiyet için kişinin ait olduğu kültüre işaret ederken; Vatandaş (2007), toplumsal cinsiyetin, bireyin biyolojik cinsiyetine göre toplumun ona attığı konumu olduğuna dikkat çekmektedir. Lindsey'e (2012, s. 478-484) göre kişinin cinsiyete sahip olması için hayata gelmesi yeterli görülürken, toplumsal cinsiyetine sahip olması için sonradan öğrenmesi gerekmektedir. Zeyneloğlu'na (2008) göre ise biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyete dönüşmesi sürecinde kişi; aile, öğretmenler ve ders kitapları, kitle iletişim araçları gibi etkenler aracılığıyla biyolojik cinsiyeti dışında bir cinsiyeti (toplumsal cinsiyet) öğrenerek, cinsiyetine göre öğrendiği bu bilgileri yaşamı süresince içselleştirebilmektedir.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının arasındaki en temel fark; cinsiyetin kararlı ve değiştirilemez olması ve kültürün cinsiyet üzerinde hiç bir etkisinin bulunmaması; toplumsal cinsiyetin ise toplumların sosyal ve kültürel yapılarına göre değişebilen, değiştirilebilen ya da yok sayılabilen bir kavram olmasıdır (Johnson ve Repta, 2011, s. 395; Lips, 2020, s. 34-52; Wood ve Eagly, 2002). Vatandaş (2007) günlük yaşamda genellikle birlikte ifade edilmekte olan cinsiyet ve toplumsal cinsiyet bilim çevrelerince birbirinden ayrı tutularak incelenmeye başlanmasının yakın bir tarihe dayandığını belirtmiştir. Nicholson'a (1994) göre toplumsal cinsiyetin anlamı toplumdan topluma değişmektedir ve bireylerin benimsemiş olduğu toplumsal cinsiyetleri, toplumdaki

tarihsel değişim sürecinden etkilenecek yeniden şekillenebilmektedir. Nitekim araştırmacılar tarafından da kişilere cinsiyetlerine göre atfedilen ve toplumsal cinsiyetin bünyesinde bulundurduğu özellikler olan beklenti, görüş ve tutumların kültürden kültüre ve zamanla değiştigi; kadınlık ve erkeğin ise birer toplumsal kurgu olduğuna vurgu yapıldığı görülmektedir (Marshall, 1999; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007). Zeyneloğlu'nun (2008) ise toplumsal cinsiyet kavramının yalnızca biyolojik farklılıkları değil; toplumun kadını ve erkeği nasıl gördüğü, ne şekilde algıladığı, neleri beklediği ile ilgili beklentiler, değerler, kalıp yargılar ve roller bulundurduğuna değindiği görülmektedir. Cinsiyet kalıp yargıları; kadın ve erkeğin özellikleri hakkında diğer insanların sahip oldukları inançlardır. İçeriği kültürlere ve yaşılan zamana göre değişebilen kalıp yargıların en belirgin özelliği çabuk oluşlarıdır. Kalıp yargıların çabuk olma özelliği; çok fazla düşünme gerektirmeden olaylar, kişiler vb. üzerinde hızlıca karar vermeye neden olabilmektedir. Çabuk karar vermeye neden olan kalıp yargıları “kişisel kalıp yargılar” ve kültürel kalıp yargılar” olmak üzere iki farklı kategoride incelemek mümkündür. Buradaki kişisel kalıp yargılar; kişinin deneyimleri neticesinde başka grup üyeleri ile ilgili bireysel inançlar olarak değerlendirilirken, kültürel kalıp yargılar; belirli bir grubun özellikleriyle ilgili olarak o grubun ait olduğu kültürü kapsayacak şekilde paylaşılan inançlar olarak tanımlanmaktadır (Ashmor ve Del Boca, 1979; Devine, 1989). Cinsiyet ile ilgili kalıp yargılar ise; zaman içerisinde kişilerin biyolojik cinsiyetinin toplumsal cinsiyete dönüşmesine neden olabilmektedir. Biyolojik cinsiyetin kalıp yargılar aracılığıyla toplumsal cinsiyete dönüşmesi süreci ise toplumsal yaşıamın kamusal ve özel alan olarak bölünmesine; özel alanın tamamen ev içi ile ilişkilendirilerek kadın merkezli olarak tanımlanması sonucunu doğurmaktadır. Tarihsel veriler bu şekilde tanımlamanın; toprak mülkiyetine dayalı olan üretim ilişkilerinden kaynaklanan geleneksel ataerkil aile yapısının uygun göreceği şekilde kadının her zaman çocuk doğurma ve bakımı, hane içindeki bütün işleri yürütme görevini üstlenmesinden ve giderek özel alan olarak adlandırılan hane içinin, kadın merkezli olacak şekilde tanımlanmasından kaynaklandığını göstermektedir (Erol, 2008; Yükselbaba, 2011; Zeyneloğlu, 2008).

2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU

Kişilerin hayatı boyunca çok iyi deneyimlediği için düşünmeden hareket etmesine neden olan bir düşünme şekli olan tutum; toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde de etkili olmaktadır. Bu etki sonucunda, bireylerin sosyalleşme sürecinde kadınların ve erkeklerin nasıl davranması gerektiğiyle ilgili öğrendikleri bilgiler; yani toplumsal cinsiyet rolleri zaman içerisinde onların biyolojik cinsiyetine göre benimsediği toplumsal cinsiyet rolü tutumuna dönüşmektedir (Aydın ve Kavuncu 1991; Baykal, 1991; Haig, 2004). Davranışlar, duygular ve düşüncelerin toplamından oluşan tutumlar, kişilerde olumlu veya olumsuz olarak belirebildiği gibi olumlu ya da olumsuz olma düzeyi de kişilere göre farklılık gösterebilmektedir (Baykal, 1991; Eagly ve Chaiken, 2007; Haig, 2004). Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun oluşmasında ise kuşkusuz toplumsal yapıyı oluşturan çeşitli öğeler belirleyici olmaktadır. Bu öğelerden en belirleyici olan ise çok erken yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun kazanılmaya başlandığı ailedir (Haig, 2004; Öngen ve Aytaç, 2013). Aileler çocuklarını dünyaya geldiği andan itibaren onlar için seçtikleri oyuncaklar, renkler, kıyafetler ve kurallar ile gelecekte yaşamlarına etki edecek toplumsal cinsiyet rolü tutumlarını kazanmak üzere teşvik etmektedirler. Örneğin, kız çocukları daha çok mutfak gereçleri ve bebeklerle oynamaya yönlendirilerek ev içindeki rollere hazırlanırken; erkek çocuklar daha çok silah, araba ve tamirat ile ilgili oyuncaklarla oynamaya teşvik edilmektedirler (İmamoğlu, 2008; Kaplan, 2016; Özcan, 2012; Vatandaş, 2007; Zeyneloğlu, 2008). Diğer taraftan, toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun oluşumunda annenin çalışma durumu, babanın kişilik özellikleri ve kadınlara dair tutumu, ailenin ne kadar dindar olduğu, ev içerisindeki cinsiyete dayalı iş paylaşımı ve ebeveynlerin eğitim düzeyinin de etkili olduğu görülmektedir (Akın ve Aydemir, 2007; Larsen ve Long, 1988; Weinraub, vd, 1984; Zuckerman, 1981).

Çok erken yaşlarda en başta aile içerisinde başlayan ve içinde bulunduğu toplumun değer ve standartlarına göre de oluşan toplumsal cinsiyet rolü tutumları, geleneksel ya da eşitlikçi olarak ifade edilmektedir (Akın ve Aydemir, 2007; Akkaş, 2019; Winstead ve Derlega, 1993).

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel anlayış, kadının ve erkeğin, ev içi sorumluluklarda, gerek sosyal gerekse toplumsal ilişkilerde rollerinin belirgin bir şekilde

ayrılması anlamına gelmektedir. Geleneksel bakış açısıyla toplumun kadına ev içinde yüklediği roller; çocuk doğurmak, çocuğunun bütün bakımını üstlenmek, çamaşır ve bulaşık yıkama, evi temizleme, kendi ihtiyaçlarından önce eşinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını öncelikli görme gibi görev ve sorumlulukları içeren roller iken, erkekler için; gelir getiren bir işte çalışma ve evin geçiminden sorumlu olma, ailesi için her türlü zorluğa göğüs germe, parasal kaynakların kontrolünü sağlama, gibi görev ve sorumlulukları içeren rollerden oluşmaktadır (İmamoğlu, 2012; Vefikuluçay vd, 2007). Kısaca, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü anlayışı, kadını ve erkeği “kadının alanı evi”, “erkeğin alanı işi” görüşüyle yaşamlarında net bir ayrıma tabi tutmaktadır (Bakioğlu ve Türküm, 2008).

Kadın ve erkek arasındaki geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumundan kaynaklanan ayrımlar, çalışma yaşamı ve meslek seçiminde de etkili olabilmektedir. Örneğin; kadınların meslek seçiminde öğretmenlik, hemşirelik ve sekreterlik gibi düşük statülü mesleklere yönelmeye teşvik edilmesi gibi tutumlar içerebilmektedir (Özaydınlık, 2014). Buradan yola çıkarak, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumunda kadının daha geri planda kaldığı ve yaşamın çeşitli alanlarında sorumluluk almada erkekle eşdeğer görülmediği farkedilmektedir. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü anlayışının ise geleneksel toplumsal cinsiyet rolü anlayışının aksine mesleki, ailevi, evlilik, sosyal ve eğitimle ilgili alanlarda kadın ve erkeğin sorumlulukları eşit seviyede paylaşmalarına olanak sağladığı gibi bu yaklaşımda bireyin cinsiyetinden dolayı yaşamıyla ilgili herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmadığı görülmektedir (King, King, Carter, Surface ve Stepanski, 1994; Vefikuluçay vd, 2007).

2.3. EVLİLİK VE EVLİLİK TUTUMU

Toplumsal bir varlık olarak yaşantısını sürdürme ihtiyacı taşıyan her birey, hayatını büyük ya da küçük, birbirinden farklı birçok grubun üyesi olarak devam ettirir. Üyesi olduğu bu grupların en küçük ve en özel olanı ise ailedir. İnsan yaşamında çok önemli bir yeri olan ailenin kurulabilmesi için bazı koşullara uygun olarak en az iki kişinin birbirlerini eş olarak seçmeleri ve kabul etmeleri gerekmektedir. Böylece toplumlarda bir

aileyi oluşturabilmek için atılan ilk adım olan evlilik birliği gerçekleşmektedir (Ceylan, 1994; Yıldırım, 1992).

Geçmişini yaklaşık olarak M.Ö. 2000 yılına kadar dayanan ve insan topluluklarında yaygın olarak görülen evlilik; kişisel ve sosyal bir davranış biçimi olmasıyla birlikte en az iki kişinin birlikte olma isteğinin toplum tarafından onaylanmasına ihtiyaç duyulması nedeniyle de ortaya çıkan bir kavramdır. Diğer yandan, toplumsallaşmaya ait ilk davranış olarak görülen evlilik, ilkel toplumlarda fiziksel yaşamı sürdürmenin pratik bir nedeni olarak görülür iken, daha sonraları hem güvenlik hem de aşk kavramları da buna eklenerek; sosyal, psikolojik ve biyolojik ihtiyaçları karşılama gereksinimi bireyleri evliliğe götürme nedenleri olarak görülmüştür (Yıldırım, 1992). Başka bir ifadeyle insanlar; yakınlık, sevgi, şefkat, saygı, cinsel gereksinimlerinin karşılanması, neslin devamını sağlama amacı ile çocuk sahibi olmak ve sahip oldukları çocukların sosyalleşmelerini sağlayarak kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımını gerçekleştirmek gibi ihtiyaçlarını içinde buldukları toplum tarafından kabul edilebilir bir çerçevede karşılayabilmek için bir aile kurmak istemekte, bu nedenle de evlenmektedirler (Bozgeyikli ve Toprak, 2013). Cüceloğlu'na (2017, s. 17) göre evlilik, bazı yapısal farklılıklar göstermesine rağmen, tarih boyunca bütün toplumlarda yer alarak, insan hayatına temel etkisi olan sosyal bir kurum olmuştur. Tarhan'a (2013, s. 13-47) göre evliliğin bütün toplumlar için kabul edilebilir evrensel bir tanımını yapabilmek mümkün görünmemektedir. Çünkü evlilik, hem kültürel hem de psikolojik bir kavram olması nedeniyle her kültür evliliği kendine göre tanımlamakta ve tanımladığı şekle göre de yaşamaktadır.

Coontz (2005) evliliği, son 40 yılda daha önceki 5000 yıla göre çok daha fazla değişen, kültürden kültüre ve tarihsel olarak değişim oranının farklılık göstermesiyle birlikte genel olarak; cinsel ihtiyacın karşılanması, akrabalıkla ilgili ilişkilerin düzenlenmesi, dünyaya gelen çocukların meşrutiyeti ile alakalı hak ve yükümlülüklerin belirlenmesi, sahip olunan malların miras paylaşımı yoluyla bir sonraki nesile aktarılması ve hane içindeki rollerin topluma uygun olacak şekilde paylaşılmasını sağlayan bir anlaşma olarak tanımlanmaktadır.

Atabek'e (1989, s. 38-39) göre evlilik kurumu, içinde bulunulan toplumun kendine ait norm ve değer yargılarını diğer kuşaklara aktardığı bir yaşam şeklidir. Benedict (2011, s. 44-50) evliliği, hemen hemen tüm toplumlarda belirli bir konum elde edebilmenin önemli bir aracı görmüş ve insanın sosyal bir varlık olması nedeniyle sosyalleşme sürecinde kendine ait olan davranış biçimleri geliştirerek ait olduğu toplumda kendine yer bulma gayreti içerisine girdiğini ifade etmiştir.

Çaplı'ya (1992, s. 23) göre bireyler, yalnız yaşamaya değil de bir topluluk içerisinde diğer insanlarla bir arada yaşamaya yönelik programlanmışlardır. Nasıl ki diğer insanlarla ilişki kurmak bir ihtiyaçsa, kişinin kendi cinsiyeti dışında bir cinsiyetle olan ilişkisi de bir ihtiyaçtır. Ayrı cinsiyetteki iki kişinin ilişki kurarak birlikte olma ihtiyaçlarının toplum tarafından onaylanması gerekliliği ise evlilik kurumunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Beauvoir (2020, s. 75), evliliğin büyük bir toplumsal önem taşıdığını ve evlilik birliği ile kurulan ailenin insan dünyasında güçlü bir varlık gösterdiği gibi geniş bir cinsel özgürlükle karşılaşılan topluluklarda bile çocuk yapan bir kadının evli olmasının gerekli görüldüğünü belirtmiştir. Ondaş (2007) ise sağlıklı ve mutlu bir toplum olmanın yolunun o toplumdaki sağlıklı ve mutlu olan evlilikler aracılığı ile sağlanabileceğini belirtmiştir.

Bireylerin evlilik tutumları; toplumların kültürel dokusuna ve bireylerin mevcut koşullarına göre farklılık gösterebilmektedir. Araştırmacılar, bireylerin evlilik kurumuna olan yaklaşımlarındaki bu farklılığın; toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili aile ve yakın çevreden edinilen tutumlar, anne-baba birliktelik durumları, anne-baba evliliğindeki mutluluk durumları, medya yayınları, arkadaş ve akraba gibi yakın çevreden edinilen deneyimler ve içinde bulunulan toplum ile küresel dünya düzenindeki değişimlerden kaynaklanabileceğine işaret etmektedir (Arnett, 2000; Larson vd, 1998; Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan 2016). Blagojevic (1989) ise evliliğe yönelik tutumların değişimlere karşı duyarlı olduğuna, gerek aile içi deneyimlerin gerekse dünya toplumlarında meydana gelen değişikliklerin gençlerin evlilikle ilgili tutumlarını etkileyerek yeniden şekillendirebileceğine dikkat çekmektedir.

2.4. EVLİLİK KAYGISI

Kaygı kelimesi Latince'deki "angustiae" sözcüğünden türetilmiş olup "dar geçit" anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla kaygı, sıkıntı (bunaltı), korku, endişe kavramlarının tamamını içeren bir anlama sahiptir (Durmuşoğlu Irmak, 2017). Bazı tanımlara göre kaygının çoğunlukla somut bir kaynağı bulunmamaktadır ve ortada bir tehlike olmamasına rağmen kişinin yaşamış olduğu, huzursuzluk ve tedirginlik hali, kaygı (anksiyete) olarak adlandırılmaktadır (Budak, 2000, s. 437-438; Şahin, 2019). Kaygı ve korku zaman zaman birbirine karıştırılan kelimelerdir. Korku ile kaygı arasındaki temel fark korku; somut ve belirgin olan tehlikelerle ilgiliyken; kaygı, gelecekte yaşanılması ihtimali olan durumlarla ilgilidir. Örneğin, doğal bir afet yaşayan ya da saldırıya maruz kalan kişi korku yaşar ve korkunun kaynağı bellidir. Kaygı ise, kişinin gerek yaşadığı o anda gerekse gelecekte ne şekilde gerçekleşeceği belli olmayan, belki de gerçekleşmesi hiç mümkün olmayan bir duruma ilişkin endişe ve tedirginlik duyuyor olma halidir (Topses, 2006, s. 223; Şahin, 2019). Kaygı aynı zamanda, çok yönlü olan evrensel bir insan yaşantısıdır ve insan davranışları üzerinde etkisi olan kaygının düzeyi, kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir (Özusta, 1995). Evliliğe ilişkin duyulan kaygı ise, insanlık tarihindeki en eski olgulardan biri olan evlilik birliğine ilişkin yaklaşımı olumsuz yönde etkileyerek bireylerin evlilikten kaçınmasına neden olabilir (Çelik ve Erkilet, 2019).

Araştırmacılara göre bireylerin evlilik kurumuna karşı kaygı duymaları farklı nedenlere dayanmaktadır. Bunların bazıları ise; çatışmalı bir aile ortamında büyümüş olmak, toplumsal cinsiyet rolü ve evlilik tutumlarındaki farklılıklar, evliliğin gerektirdiği yeteri kadar gelir getiren bir işe sahip olmama, özgürlüğün kısıtlanacağından korkma, evliyken aldatılma endişesi, cinsel mitler, farklı cinsel tercih ve yönelimler şeklinde sıralanabilir (Çelik ve Erkilet, 2019; Jones, 2005; Kefalas, Furstenberg, Carr ve Napolitano, 2011; Larson, Benson, Wilson ve Medora, 1998; Özteke Kozan, Baloğlu, Kesici ve Kamer, 2019; Ünal ve Avcı, 2019). Bireylerde farklı nedenlerden kaynaklanan evlilik kaygı düzeyi ise yaşa, cinsiyete, sosyo-ekonomik duruma ve içinde bulunulan toplumun kültürel yapısına göre farklılık gösterebilmektedir (Yüksel, 2006, s. 143-150).

2.5. GENÇLİK VE GENÇLİK DÖNEMİ

Bireyler, yaşamları boyunca her biri birbirinden farklı gelişim dönemlerinden geçerler. Bu gelişim dönemleri içerisinde birbirine benzemeyen psikolojik ve fizyolojik bazı özellikler gösterirler. Bu dönemler genel olarak; çocukluk dönemi, ergenlik/gençlik dönemi ve yaşlılık dönemi diye ayrılrsa da, söz konusu insan olduğunda bu gelişim periyodlarının başlangıç ve bitişi için kesin bir sınırlama yapmak güçtür (Koç, 2004). Görgün Baran (2014) bu gelişim periyodlarından biri olan gençlik döneminin; genellikle yaş değişkeni ile ilişkilendirilerek tanımlanmaya çalışıldığını, gençlik döneminin aynı zamanda bireyin fizyolojik, psikolojik değişimini de içeren, onu sosyal olgunluğa hazırlayan, toplumdan topluma farklı zamanlarda ve birbirinden farklı yaklaşımlarla değerlendirilen bir dönem olduğunu belirtmektedir.

Gençliğin ne zaman başladığına dair önemli kaynaklardan birinin sosyal sınıf farkı, diğerinin ise kültür olduğu ifade edilebilir. Örneğin, Amerika gibi gelişmiş olan toplumlarda gençliğin belirleyicisi olarak; bir işe başlayarak ekonomik bağımsızlığı elde etme ve kendi hayatının sorumluluğunu alma önemli görülürken; gelişmekte olan ülkelerde “evlenmek” gençliğe adım atmak için bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir (Baş, 2017; Erkal, 2011).

Gençleri yetiştirmek ve geliştirmek çabasında olan kurumlar kendi yaklaşımları çerçevesinde gençleri farklı farklı yaş grupları içerisinde değerlendirmekte ve bu gruplar kronolojik, psikolojik ve sosyolojik tanımlamalar şeklinde kendine yer bulmaktadır (Baş, 2017) Buradaki kronolojik olan tanımlamalar; gençliği yaş kategorisi olarak görmekte ve gençleri istatistiksel bir değer olarak kabul etmektedirler (Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı, 2019). Kronolojik tanımlamalara göre Birleşmiş Milletler (2013) gençlik dönemini; 15-25 yaş aralığı çerçevesinde değerlendirirken; UNICEF, WHO ve UNFPA. 15-24; UNESCO, 15-24 yaş aralığını gençlik dönemi olarak ele almaktadır Buna göre, genç olma sürecinin ülkeden ülkeye değişebileceği söylenebilir.

Gençlik kavramı, 28541 sayılı 27 Ocak 2013 tarihli Resmi Gazete'de “gençlik, biyolojik olmaktan ziyade sosyolojik anlamda ele alınması gereken bir kavramdır. Gençliğin tanımı; içinde bulunulan zamana, toplumların sosyo-ekonomik gelişmelerine, kültür ve

geleneklerine göre yapılır. Dolayısıyla, öznellik içeren gençlik tanımlamaları için evrensel kabul görmüş tek bir yaş aralığından söz edilememektedir. Türkiye'nin şartları göz önüne alındığında gençlik politikalarının hedef grubu 14-29 yaş aralığında bulunan bireyler olduğu kabul görmektedir" ifadesiyle yer almaktadır.

Psikolojik tanımlamalarda gençlik için; bireyin duygu durumundaki değişimlere gönderme yapılarak yetişkinlikten önceki dönem olarak ifade edilmektedir. Sosyolojik tanımlamalarda gençlik; sosyopolitik, sosyoekonomik ve sosyokültürel yapının bir unsuru olarak görülürken, gençlerin bu yapılar içerisinde bulunduğu yeri incelenmektedir (Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2013).

Görgün Baran'a (2014) göre gençlik dönemi; kişinin gerek biyolojik, gerekse duygusal süreçlerindeki değişikliklerle başlayan, hem cinsel hem de psikososyal olgunluğa doğru gelişmesi ile devam eden, bağımsızlığın ve sosyal açıdan üretkenliğin kazanıldığı ve belirlenmemiş olan bir zamanda son bulan, aynı zamanda hem kültürel hem de kronolojik olan bir dönemdir. Benzer şekilde; Gökler (2014) gençlik dönemini; bireyin kimlik yapılanmasının olduğu bir dönem olarak nitelendirmiş ve oluşan bireysel kimliğin, bulunulan toplumdaki norm ve değerlerden önemli ölçüde etkilendiğine işaret etmiştir. O'Higgins (1997, s. 1-2) ise gençlik kavramına ilişkin evrensel bir tanım yapılamamasının nedenlerini; ülkelerin sahip olduğu, kurumsal, siyasal ve kültürel farklılıklar şeklinde ifade etmiştir.

Gençlik tarihi ile ilgili yapılan çalışmalar; geleneksel toplumlarda geçiş dönemi olarak isimlendirilen gençlik döneminin bugünkü gibi geniş bir zaman dilimine yayılmadığını, daha kısa bir sürede gerçekleştiğini göstermektedir. Bu çalışmalardan yola çıkarak, gençliğin belirli bir kategori olarak değerlendirilmesinin modern döneme geçiş ile birlikte; ilk olarak 19. yüzyılda kullanılmaya başlandığı ve modern toplumun ortaya çıkışına denk geldiği söylenebilir. Bununla birlikte gençlik sadece belirli dönemin veya toplumun yaşamında; belirli bir dönemde beliren bir kavram değil, tarihin her dönemini kapsayan, gelecekte de var olacak bir kategori olarak görülmektedir. Bu özelliğiyle gençlik toplumlar için sosyal ve tarihsel bir anlam taşımaktadır (Baş, 2017; Lüküslü, 2020).

3. BÖLÜM: LİTERATÜR

Bu bölümde, toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı konusunda yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Alanyazında evlenmemiş gençlerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısını birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmalarda; toplumsal cinsiyet rolü tutumunun, demografik faktörler, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar, evlilik tutumu, şiddet, öğrenilmiş çaresizlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu gibi değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Evlilik tutumu çalışmalarda; evlilik mesajları (aile, kitle iletişim araçları, arkadaşlar ve diğer organizasyon kaynaklarından alınan mesajlar) ile ilişkisi, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ile arasındaki ilişki, algılanan anne-baba tutumları ve eş seçme stratejileri, aile aidiyeti ve evlilik beklentileri, boşanmış ebeveynlere sahip olma gibi değişkenler ile ilişkileri açısından ele alınmıştır. Evlilik kaygısı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise kişilik özellikleri, durumsal kaygı düzeyi ve ebeveyn boşanmasının evlilik kaygısına etkilerinin incelendiği görülmektedir.

3.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Çavdar'ın (2013) “üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar” konulu çalışmasına; Eskişehir’de üniversite öğrenimine devam eden 679’u kadın, 304’ü erkek olmak üzere toplam 992 öğrenci katılmıştır. Araştırmada kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum toplam puanlarının anne-babanın öğrenim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı ve anne-babanın eğitim seviyesi arttıkça, katılımcıların daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Maden (2015), anne-babası boşanmış ve anne-babası birlikte olan üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını karşılaştırmıştır. Çalışmaya, Türkiye genelindeki üniversitelerin farklı bölümlerinde eğitimine devam eden ve tamamı bekar olan 260 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonunda; öğrencilerin evlilik tutumlarının anne-babanın evli ya da boşanmış olma durumuna göre önemli derecede farklılaştığı, anne-babası evli

olan katılımcıların evliliğe ilişkin tutumlarının olumlu, anne-babası ayrı olan katılımcıların ise evliliğe ilişkin tutumlarının olumsuz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Keldal'ın (2015) katılımcıların evlilik tutumlarını çeşitli değişkenlerle birlikte incelediği araştırmasına Malatya ilinde eğitimine devam eden 718 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonunda; katılımcıların, evliliğe ilişkin tutumlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre evliliğe ilişkin daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür. Araştırmada evlilik tutumu ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu arasındaki ilişki de incelenmiştir. Buna göre geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olan katılımcıların evliliğe yönelik tutumları, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olanlara göre daha olumludur.

Güzel (2016) öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının sosyo-ekonomik faktörlerle ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Burdur'da üniversite öğrenimine devam eden ve büyük bir çoğunluğu bekar olan toplam 174 kişinin katıldığı araştırmanın sonunda, katılımcıların genel olarak toplumsal cinsiyet rolü tutumuna yönelik eşitlikçi bir bakış açısını benimsedikleri görülmüştür. Çalışmadaki kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre daha eşitlikçi bir tutuma sahiptirler. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumunun; yaş, aile yapısı, yaşanılan yer, gelir düzeyi, baba öğrenim düzeyi, anne çalışma durumu gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği de çalışmadan elde edilen bulgular arasındadır.

Yalçın, Arslan Kılıçoğlu ve Acar (2017) gençlerin evlilikle ilgili beklenti ve tutumları ile cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını evlilik öncesinde belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmaya, Konya ilindeki bir vakıf ve bir devlet üniversitesinin sosyal bilimler alanında eğitim veren bölümlerinden toplam 307 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmada, katılımcıların evliliğe yönelik tutumu ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne yönelik tutumu arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu ve kadın katılımcıların öğrenim seviyesi yükseldikçe geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumundan uzaklaştığı görülmüştür. Çalışmada katılımcıların evlilik tutumları ile anne-baba birliktelik durumu arasındaki ilişki de incelenmiş ve anne-babası birlikte olan katılımcıların, anne-babası boşanmış olanlara göre evliliğe ilişkin daha olumlu tutuma sahip olduğu saptanmıştır.

Doğru'nun (2017) alışmasına İstanbul'da bir üniversitenin farklı bölümlerinde eğitim gören 18-24 yaş aralığındaki toplam 194 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların anne-baba tutumlarının evlilik tutumu ile ilişkisinin incelendiği araştırmanın sonucuna göre; katılımcıların evlilik tutumu, yaş ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Çalışmada algılanan anne-baba tutumunun (demokratik, koruyucu/istekçi, otoriter) evlilik tutumuyla olan ilişkisi de incelenmiş; katılımcıların anne-babalarını demokratik ebeveyn olarak algılama düzeyleri arttıkça, evliliğe yönelik olumlu tutumlarının da arttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Arıkan (2019) üniversite öğrencilerinin evlilik tutumunun oluşmasında toplumsal cinsiyet rolü tutumunun etkisini araştırmıştır. Arıkan'ın araştırmasında Burdur'da üniversite eğitimine devam eden 426'sı kadın, 228'i erkek olmak üzere toplam 654 katılımcı yer almıştır. Araştırmada; toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum arttıkça evliliğe ilişkin olumlu tutumun azaldığı görülmüştür. Yine çalışmada; erkeklerin kadınlara göre, romantik ilişkisi olanların olmayanlara göre ve ebeveynleri birlikte olanların boşanmış ebeveynleri olanlara göre evlilikle ilgili tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Akbaş ve diğerlerinin (2019) alışmasına Adana'da üniversite eğitimine devam eden 179'u erkek, 612'si kadın olmak üzere toplam 791 ebeklik ve hemşirelik bölümü öğrencisi katılmıştır. Bu alışma katılımcıların evlilik tutumlarını etkileyen faktörleri belirleyebilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin evlilikle ilgili tutumları üzerinde; cinsiyetin, evlilikten korkma durumunun ve anne-baba birliktelik ve mutlu olma durumunun etkili olduğu görülmüştür. Çalışmada katılımcıların %59,9'unun evlilikten korkmadığı, evlilikten korkmayan katılımcıların korkanlara göre, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre, anne-babası birlikte ve mutlu olanların ise ebeveynleri ayrılmış olanlara göre evliliğe yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Daşlı (2019) da öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarında etkili olan faktörleri incelemiştir. Çalışmaya, Sivas ilinde öğrenimine devam eden 176'sı kadın, 174'ü erkek olmak üzere toplam 350 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada genel olarak katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu; kadınların, erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmada parçalanmış aile tipine sahip olan katılımcıların eşitlikçi

toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğu görülürken, anne eğitim durumunun toplumsal cinsiyet rolü tutumunu etkilemediği görülmüştür. Baba eğitim durumu okur-yazar olmayan katılımcıların daha geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip oldukları da çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Tunç (2019) katılımcıların evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Tunç'un araştırmasına, Çanakkale'de üniversite öğrenimine devam eden 250'si kadın ve 222'si erkek olmak üzere toplam 472 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonunda katılımcıların evlilik tutumunda; yaşın, cinsiyetin, kardeş sayısının ve anne-baba eğitim düzeyinin anlamlı olacak şekilde bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Sezer'in (2019) evli olmayan bireylerin evlilik kaygısını incelediği çalışmasına Sakarya'da üniversite eğitimine devam eden öğrenciler katılmıştır. Yaşları 18-25 aralığında olan toplam 390 öğrencinin katıldığı çalışmada; evlilik kaygısı düzeyinin romantik ilişki (nişan, flört vb.) durumuna ve cinsiyete göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kadınlar ve romantik bir ilişkiye sahip olmayan katılımcıların evliliğe yönelik kaygı düzeyleri daha yüksektir.

3.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Riggio (2004), Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan, ebeveynleri boşanmış ve ebeveynleri birlikte olan toplam 566 bekar gençle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Riggio bu çalışma ile ebeveynleri boşanan ve ebeveynleri birlikte olan katılımcıların, gelecekte yaşayacağı ilişkisine (nişan, flört, evlilik vb.) yönelik kaygılarını ve yaşadıkları ilişki deneyimlerini (boşanma vs.) kendi evliliklerine yansıtma olasılığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucuna göre; ebeveynleri boşanmış olan gençlerin ileride yaşayacakları ilişkileri (nişan, flört, evlilik vb.) hakkında kaygı duydukları ve duydukları bu kaygılarını gelecekteki ilişkilerine yansıtma olasılığının, ebeveynleri birlikte olan gençlere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Miles ve Servaty-Seib'in (2010) ebeveynleri boşanmış ve birlikte olan gençlerin evliliğe ilişkin tutumlarını inceledikleri çalışmaya; 18-24 yaş aralığında 191'i kadın ve 119'u erkek (n=310) bekar üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların gelecekte yapacakları

evliliklerini önemseme düzeylerinin ve evlilikleri onları tatmin etmediğinde boşanma olasılıklarına ilişkin verilerin toplandığı çalışmanın sonunda; ebeveynleri boşanmış olan katılımcıların, ebeveynleri birlikte olanlara göre evliliğe ilişkin daha olumsuz tutuma sahip oldukları ve evliliğe ilişkin olumsuz tutum gösteren bireylerin evlilikten kaçındığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Alqashan ve Alkadri'nin (2010), ebeveynleri birlikte ve ayrılmış olan gençlerin evlilik tutumları arasındaki farklılıkları araştırdıkları çalışmaya; Kuveyt'te üniversite eğitimine devam eden toplam 661 kişi katılmıştır. Çalışmanın sonunda ebeveynleri ayrılmış olan katılımcıların ebeveyni birlikte olanlara göre evliliğe ilişkin daha olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür. Evlilik tutumunun cinsiyet değişkeni ile ilişkisinin de incelendiği çalışmada kadınların, erkek katılımcılara göre evlilikle ilgili daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Servaty ve Weber (2011) tarafından, cinsiyet ile evliliğe ilişkin tutum arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversite öğrenimi gören 66'sı erkek 69'u kadın olmak üzere toplam 135 katılımcı ile yapılan çalışmada; kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre evlilikle ilgili daha olumlu bir tutuma sahip olacağına yönelik hipotezin desteklenmediği ve cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Kefalas, Furstenberg, Carr ve Napolitano (2011) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan ırk, etnik ve sosyo-ekonomik açıdan farklılık gösteren toplam 424 bekar birey ile yapılan çalışmada, katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamlar derinlemesine görüşmelerle incelenmiştir. Çalışmanın sonunda henüz evlenmemiş olan bekar katılımcıların günün birinde evlenmek istedikleri ve evliliğe ilişkin olumlu bir tutuma sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Goslin'in (2014) genç yetişkinlerin evlilikle ilgili tutumlarının ve evlenmeyle ilgili niyetlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini araştırdığı çalışmasına; İrlanda'da üniversite eğitimine devam eden 200 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda; kadınların erkeklere göre evliliğe ilişkin daha olumlu tutuma sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Genç yetişkinlerin evlilikle ilgili tutumlarının anne-baba beraberlik durumuna göre de

incelendiği çalışmada, ebeveynlerin evli ya da boşanmış olmasının gençlerin evlilikle ilgili tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ogletree'nin (2015) toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasına; Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversite öğrenimi gören 144 öğrenci katılmıştır. Verilerin çevrimiçi anketle toplandığı araştırma sonucunda; katılımcıların yarısından fazlasının evliliğe yönelik olumlu tutum içerisinde olduğu; bununla birlikte gelecekteki evliliklerinde cinsiyet rollerinin (çocuk bakımı, temizlik, alışveriş vs.) eşitlikçi şekilde paylaşıldığı bir evlilikten yana oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Shimkowski, Punyanunt-Carter, Colwell ve Norman (2017) tarafından, Amerika Birleşik Devletleri'nde boşanmış ve evli ebeveynlere sahip genç üniversite öğrencilerinin (n=401) boşanma ve evliliğe ilişkin tutumları arasındaki farklılığı incelemek amacıyla yapılan çalışmada, boşanmış ebeveynlere sahip olan katılımcıların boşanmayı daha kabul edilebilir bir durum olarak değerlendirdikleri ve evlilikle ilgili daha olumsuz tutuma sahip oldukları görülmüştür. Ebeveynleri birlikte olan katılımcıların ise ebeveynleri ayrılmış olan katılımcılara göre evliliğe ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Leonhardt, Willoughby, Carroll, Astle ve Powner (2020) tarafından Amerika Birleşik Devletleri genelindeki üniversite öğrencisi olmayan genç yetişkinlerin evliliğe dair düşüncelerini belirlemek amacıyla yaşları 18 ile 29 arasında değişen 667 birey ile yürütülen; nitel ve nicel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada, kadın ve erkek katılımcıların evliliği bir ihtiyaçtan çok bir istek olarak önemli buldukları ve evlilikte ruh eşini bulmanın gerekli olduğuna inandıkları görülmüştür. Çalışmanın bulgularına göre evlilikten kaçınma nedenleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkek katılımcıların özgürlüklerini kaybedecekleri ya da kişisel hazırlıklarının yeterli olmadığını düşünmeleri evlilikten kaçınmalarına neden olurken; kadın katılımcılarda, evlendikleri takdirde, evliliklerinin boşanmayla sonuçlanacağına dair kaygıları evlilikten kaçınmalarına neden olmaktadır.

4. BÖLÜM: YÖNTEM

Araştırmanın temel amacı, 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş gençlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısının cinsiyet, öğrenim durumu, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba beraberlik durumu, anne-babanın evliliğine ilişkin gençlerin görüşleri gibi demografik ve açıklayıcı değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesidir. Bu temel amaç çerçevesinde araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısının birbirleri arasındaki ilişkiler de incelenmiştir.

4.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ

Araştırma bölgesi olarak Ankara ili seçilmiştir. Ankara ilinin araştırma bölgesi olarak seçilme nedeni, katılımcılara ulaşılabilirliğin kolay olmasıdır. Araştırmanın planlanması aşamasında, katılımcılara uygulanacak anket formunun yüz yüze görüşmeyle toplanması amaçlanmış; ancak, 2019 yılı Mart ayında ilan edilen Covid-19 pandemisine bağlı olarak uygulanan kısıtlamalar ve tedbirler nedeniyle araştırma anketinin katılımcılara yüz yüze uygulanmasının sağlık açısından riskli olacağı düşünülerek; araştırma verileri çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmıştır.

4.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Ankara ilinde ikamet eden 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş genç bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan *Kartopu Örnekleme Yöntemi* kullanılmıştır. Kartopu Örnekleme Yöntemi, evrendeki birimlerden birisiyle bağlantının kurulduğu, sonrasında bağlantı kurulan kişinin yardımıyla bir başkasıyla, daha sonra yine aynı yolla bir başkasıyla temasın kurulduğu ve böylelikle örneklemin kartopu etkisi şeklinde, zincirleme olarak büyütüldüğü bir örnekleme yöntemidir. Kartopu örnekleme tekniği, evreni oluşturan birimlere erişmenin zor olduğu veya araştırma evreni hakkındaki bilgilerin (büyüklük ve bilgi derinliği vb.) eksik olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Balcı, 2018, s. 105). Bu çalışmada evren

büyüklüğü belli olmadığı ve katılımcılar aracılığıyla diğer katılımcılara ulaşılması nedeniyle bu yönetime başvurulmuştur.

Araştırmanın verileri 2021 yılı Ocak ve Haziran ayları arasında Covid-19 salgınına bağlı olarak ülke çapında alınan pandemi tedbir ve kısıtlamaları nedeniyle çevrimiçi anket yoluyla toplanmış ve anket formu, araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara gönüllü katılım formu (EK 1) ile birlikte uygulanmıştır. Belirtilen veri toplama tarih aralığında ulaşılan katılımcı sayısı örneklem büyüklüğünü belirlemiş ve bu sayı 848 olarak gerçekleşmiştir.

4.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ile toplanmıştır. Hazırlanan anket formu; katılımcılara ilişkin demografik bilgiler, anne-baba evliliğine yönelik açıklayıcı bilgiler ile katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısını belirlemeye yönelik 3 ölçme aracından oluşmaktadır. Demografik bilgiler; cinsiyet, çalışma durumu, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyinden; açıklayıcı bilgiler ise anne-baba beraberlik durumu ve anne-babanın evliliğinde mutluluk durumuna ilişkin görüşlerden oluşmaktadır (EK 2). Ölçme araçları; *Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği*, *İnönü Evlilik Tutum Ölçeği* ve *Evlilik Kaygısı Ölçeği*'nden oluşmaktadır. Araştırmada yer alan ölçeklerin kullanılması için ölçek geliştiricilerinden ve Türkçe'ye uyarlamasını yapan araştırmacılardan izin alınmıştır (EK 3).

4.4. ÖLÇME ARAÇLARI

4.4.1. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği

García-Cueto vd. (2015) tarafından bireylerin cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumunu belirlemek amacıyla geliştirilen *Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği*; 20 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek, 5'li Likert tipindedir (1= hiç katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum) ve ölçeğin son 14 maddesi tersten puanlanmakta olup, tüm

maddelerden alınan puanlar toplanarak katılımcıların toplam puanı belirlenmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılığı araştırmacılar tarafından .99 olarak rapor edilmiştir (García-Cueto vd, 2015).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması, Bakıoğlu ve Türküm (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında faktör yükleri .40'ın altında olan 5 madde (1, 2, 3, 6 ve 7. maddeler) ölçekten çıkarılmış ve 15 maddelik nihai ölçeğin iç tutarlılığı araştırmacılar tarafından .88 olarak rapor edilmiştir (Bakıoğlu ve Türküm, 2019).

4.4.2. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği

Bayoğlu ve Atli (2014) tarafından geliştirilen İnönü Evlilik Tutum Ölçeği, 21 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek 5'li Likert tipinde (1 puan= Hiç katılmıyorum, 5 puan= Kesinlikle katılıyorum) olup, ölçekten alınan puanın yüksek olması evliliğe yönelik olumlu tutumu gösterirken; ölçekten alınan düşük puan, evliliğe yönelik olumsuz tutuma işaret etmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Bayoğlu ve Atli tarafından .90 olarak rapor edilmiştir.

4.4.3. Evlilik Kaygısı Ölçeği

Çelik ve Erkilet (2019) tarafından geliştirilen Evlilik Kaygısı ölçeği 13 madden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek 4'lü Likert tipindedir (0 = Kesinlikle katılmıyorum, 3= Tamamen katılıyorum). Bu çalışmada evlilik kaygısı ölçeği (1= Kesinlikle katılmıyorum, 4= Tamamen katılıyorum) şeklinde puanlanmıştır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe evliliğe ilişkin kaygı düzeyi de yükselmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Çelik ve Erkilet tarafından .79 olarak rapor edilmiştir.

4.5. VERİ TOPLAMA ARACININ UYGULANMASI

Araştırma verilerinin toplanması için hazırlanan anket formu katılımcılara çevrimiçi yolla uygulanmıştır. Bu çerçevede hazırlanan anket linki, Ankara ilinde ikamet eden 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş genç bireylere araştırmanın kapsamı ve konusu hakkında bilgilendirici bir açıklama ile birlikte gönderilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılanlar tarafından doldurulmuştur. Anket içerisinde yer alan soruların cevaplanma süresi 10-15 dakika olarak belirlenmiştir.

Verilerin toplanması için planlanan altı ayın sonunda 875 katılımcıya ulaşılmış ve veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Anketlerin kontrol edildiği aşamada bazı katılımcıların hatalı ve/veya eksik işaretlemeleri nedeniyle, 27 katılımcının anket formu iptal edilmiş ve araştırmanın nihai katılımcı sayısı $n=848$ olarak belirlenmiştir.

4.6. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ

Bu araştırmadaki analizler için SPSS 23 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki kategorik veriler frekans ve yüzde ile sayısal veriler ise ortalama, standart sapma ile tablolatırılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uygunluğu, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile analiz edilmiştir. Yapılan test sonucunda verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle iki bağımsız grup (cinsiyet) arasındaki ortalamaların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup (eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne-babanın beraberlik durumu, anne-babanın evliliğinde mutluluk durumuna ilişkin katılımcı görüşü) arasındaki ortalamaların karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi ile ortalamalar arasında fark bulunması durumunda, farklılığa neden olan grubun tespit edilebilmesi için Benferrini post-hoc testi uygulanmıştır. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Evlilik Tutum Ölçeği ve Evlilik Kaygısı Ölçeği arasındaki ikili ilişkilerin yönü ve gücü ise (örn; toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişki) Korelasyon Analizi ile belirlenmiştir. Tüm analizler %95 güven aralığında ($p=0,05$) çalışılmıştır.

4.7. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmanın temel soruları çerçevesinde oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

H1: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları, demografik ve açıklayıcı değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

Alt Hipotezler:

H1a: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H1b: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları, eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H1c: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H1d: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H1e: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları, anne-babanın beraberlik durumuna göre farklılaşmaktadır.

H1f: Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumları, anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre farklılaşmaktadır.

H2: Katılımcıların evlilik tutumları demografik ve açıklayıcı değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

Alt Hipotezler:

H2a: Katılımcıların evlilik tutumları, cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H2b: Katılımcıların evlilik tutumları, eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H2c: Katılımcıların evlilik tutumları, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H2d: Katılımcıların evlilik tutumları, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H2e: Katılımcıların evlilik tutumları, anne-babanın beraberlik durumuna göre farklılaşmaktadır.

H2f: Katılımcıların evlilik tutumları, anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre farklılaşmaktadır.

H3: Katılımcıların evlilik kaygıları demografik ve açıklayıcı değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

Alt Hipotezler:

H3a: Katılımcıların evlilik kaygıları, cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H3b: Katılımcıların evlilik kaygıları, eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H3c: Katılımcıların evlilik kaygıları, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H3d: Katılımcıların evlilik kaygıları, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H3e: Katılımcıların evlilik kaygıları, anne-babanın beraberlik durumuna göre farklılaşmaktadır.

H3f: Katılımcıların evlilik kaygıları, anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre farklılaşmaktadır.

H4: Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile evlilik tutumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile evlilik kaygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Evlilik tutumu ile evlilik kaygısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

5. BÖLÜM: BULGULAR

Evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısının hem birbirleriyle hem de genç bireylerin cinsiyet, eğitim düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba beraberlik, durumu ve anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna ilişkin genç bireyin görüşü arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülmüş olan çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın verilerinden elde edilmiş olan bulgulara yer verilecektir.

5.1. BETİMSSEL BULGULAR

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin %61.00'i kadın, %39.00'u erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması $\bar{x}=23,08$ olarak belirlenmiştir. Katılımcılar öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; lise mezunları (%60,60) ilk sırada gelmektedir. Lise mezunlarını sırasıyla lisans mezunları (%35,70) ve lisansüstü bir programı bitirenler (%3,70) izlemektedir. Araştırmaya katılanların %43.00'ü yaşamının çoğunu büyükşehir ilçe merkezinde, %36,20'si ise il merkezinde geçirmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasını üniversite öğrencileri (%61,80) oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Demografik ve Tanımlayıcı Bilgiler

Değişken		Sayı	%	$\bar{x}$	S.sapma
Cinsiyet	Kadın	517	61,00		
	Erkek	331	39,00		
Yaş				23,08	
Öğrenim Düzeyi	Lise	514	60,60		3,00
	Lisans	303	35,70		
	Lisansüstü	31	3,70		
Yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim birimi	Büyükşehir ilçe merkezi	365	43,00		
	İl merkezi	307	36,20		
	İlçe merkezi	135	15,90		
	Bucak veya köy	41	4,80		
Çalışma durumu	Çalışıyor	224	26,40		
	Çalışmıyor	100	11,80		
	Öğrenci	524	61,80		

5.2. KATILIMCILARIN ANNE-BABALARININ EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Araştırmaya katılanların anne-baba eğitim düzeyleri incelendiğinde; anne eğitim düzeyi ilkökul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanların (%34,20) önde geldiği görülmektedir. Bunu sırasıyla lise mezunu (%24,20), lisans mezunu (%20,80), ortaokul mezunu (%13,30) önlisans mezunu (%5,10) ve lisansüstü bir programı bitirenlerin (%2,50) izlediği görülmüştür. Katılımcılar baba eğitim düzeyine göre incelendiğinde; ilk sırada lisans mezunlarının geldiği (%31,00), bunu sırasıyla lise (%27,00) ve ilkökul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanların (%18,30) izlediği görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2

Katılımcıların Anne-Baba Eğitim Düzeyine İlişkin Bilgiler

Eğitim Düzeyi	Sayı	%
Anne Eğitim Düzeyi		
İlkokul ve daha az	290	34,20
Ortaokul	113	13,30
Lise	205	24,20
Önlisans	43	5,10
Lisans	176	20,80
Lisansüstü	21	2,50
Baba Eğitim Düzeyi		
İlkokul ve daha az	155	18,30
Ortaokul	107	12,60
Lise	229	27,00
Önlisans	49	5,80
Lisans	263	31,00
Lisansüstü	45	5,30
Toplam	848	100.00

5.3. KATILIMCILARIN ANNE-BABA BERABERLİK DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER

Araştırmaya katılanların anne-baba evliliğine ilişkin verdikleri bilgiler incelendiğinde; anne-babası sağ olup birlikte yaşayanların en yüksek oranda olduğu (%80,20); bunu sırasıyla anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlar (%12,05) ile anne-babasından herhangi biri ya da ikisi de vefat etmiş olanların (%7,30) izlediği görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3

Katılımcıların Anne-Babalarının Beraberlik Durumuna İlişkin Bilgiler

Anne -Baba Beraberlik Durumu	Sayı	%
İkisi de sağ ve birlikte	680	80,20
Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	62	7,30
Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	106	12,50
Toplam	848	100.00

5.4. KATILIMCILARIN ANNE-BABALARININ EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

Katılımcıların anne-babasının evlilikte mutluluk durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; katılımcıların %50.00'si, anne-babasının mutlu bir evliliği olduğunu; %28,90'ı anne-babasının çatışmalı bir evliliği olduğunu; % 21,10'u ise anne-babasının evlilikte mutluluk durumları hakkında kararsız olduğunu belirtmiştir (Tablo 4).

Tablo 4

Katılımcıların Anne-Babalarının Evlilikte Mutluluk Durumlarına İlişkin Bilgiler

Anne-Babanın Evlilikte Mutluluk Durumu	Sayı	%
Mutlu	424	50,00
Çatışmalı	245	28,90
Kararsız	179	21,10
Toplam	848	100.00

5.5. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM, EVLİLİK TUTUM VE EVLİLİK KAYGISI ÖLÇEĞİNDEN ALINAN PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcıların, toplumsal cinsiyet rolleri tutum, evlilik tutum ve evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ortalama puanı $\bar{x} = 56,52$, evlilik tutum ölçeği ortalama puanı $\bar{x} = 63,03$ ve evlilik kaygısı ölçeği ortalama puanı $\bar{x} = 27,53$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 5

Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Madde sayısı	$\bar{x}$	S.sapma	Min-Max
Toplumsal				
Cinsiyet				
Rolleri Tutum	15	56,52	9,30	15-75
Ölçeği				
Evlilik Tutum				
Ölçeği	21	63,03	18,84	21-105
Evlilik Kaygısı				
Ölçeği	13	27,53	9,27	13-52

5.6. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ DEMOGRAFİK VE AÇIKLAYICI DEĞİŞKENLERLE İLİŞKİSİ

5.6.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Cinsiyet İle İlişkisi

Katılımcıların araştırmada kullanılan ölçeklerden aldıkları puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları puan

$\bar{x}=59,93$, evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puan $\bar{x}=59,42$ ve evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puan, $\bar{x}=28,62$ olarak saptanmıştır. Erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları puan $\bar{x}=51,18$, evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puan $\bar{x}=68,68$, evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puan $\bar{x}=25,82$ ise olarak belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6

Cinsiyete Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Cinsiyet	Sayı	$\bar{x}$	S. sapma
Toplumsal Cinsiyet	Kadın	517	59,93	7,81
Rolleri Tutum Ölçeği	Erkek	331	51,18	8,95
Evlilik Tutum Ölçeği	Kadın	517	59,42	17,63
	Erkek	331	68,68	19,31
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Kadın	517	28,62	9,26
	Erkek	331	25,82	9,00

Kadın ve erkek katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı Mann Whitney U Testi ile analiz edilmiştir. Bu çerçevede kadın ve erkek katılımcıların her üç ölçekten aldıkları puanların ortalaması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,01$). Ortalama puanlar dikkate alındığında; kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları puanın ($\bar{x}=59,93$), erkeklerden ($\bar{x}=51,18$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, cinsiyetin, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri tutumu göstermede etkili olduğunu gösterir. Bu sonuca göre, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığını öne süren H1a hipotezi kabul edilmiştir.

Katılımcıların evlilik tutumu puan ortalamaları arasındaki fark cinsiyete göre incelendiğinde; erkeklerin evlilik tutumu puan ortalamasının ($\bar{x}=68,68$) kadınlardan ($\bar{x}=51,18$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,01$). Buna göre, erkeklerin evliliğe karşı tutumu, kadınlara göre daha olumludur. Bu çerçevede, evlilik tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığını öne süren H2a hipotezi kabul edilmiştir.

Katılımcıların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması da cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Buna göre kadınların evlilik kaygı düzeyleri ($\bar{x}=28,62$), erkeklerden ($\bar{x}=25,82$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,01$). Bu sonuca göre, evlilik kaygılarının cinsiyete göre farklılaştığını öne süren H3a hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7

Cinsiyete Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Mann-Whitney U testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	Sayı	Sıra ortalaması	Z	P
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Kadın	517	513,20	-13,19	<0,01*
	Erkek	331	285,96		
Evlilik Tutum Ölçeği	Kadın	517	378,56	-6,83	<0,01*
	Erkek	331	496,25		
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Kadın	517	454,95	-4,53	<0,01*
	Erkek	331	376,94		

* 0.01 düzeyinde anlamlı

5.6.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Eğitim Düzeyi İle İlişkisi

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinden aldıkları puanlar, eğitim düzeyine göre incelendiğinde; lise mezunlarının ortalama puanı $\bar{x}=56,94$, lisans mezunlarının $\bar{x}=55,63$, lisansüstü bir programı bitirenlerin ortalama puanı $\bar{x}=58,16$ olarak belirlenmiştir (Tablo 8).

Evlilik tutum ölçeğinden alınan puanlar katılımcıların eğitim düzeyine göre incelendiğinde; lise mezunlarının ortalama puanı $\bar{x}=62,20$, lisans mezunlarının $\bar{x}=64,56$ ve lisansüstü bir programı bitirenlerin ortalama puanı $\bar{x}=61,84$ olarak belirlenmiştir (Tablo 8).

Katılımcıların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanlar ise lise mezunları için $\bar{x}=27,55$, lisans mezunları için $\bar{x}=27,38$, lisansüstü bir programı bitirenler için $\bar{x}=28,52$ olarak bulunmuştur (Tablo 8).

Tablo 8

Eğitim Düzeyine Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Eğitim düzeyi	Sayı	$\bar{x}$	S. sapma
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Lise	514	56,94	9,39
	Lisans	303	55,63	9,14
	Lisansüstü	31	58,16	9,03
Evlilik Tutum Ölçeği	Lise	514	62,20	19,03
	Lisans	303	64,56	18,57
	Lisansüstü	31	61,84	17,99
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Lise	514	27,55	9,27
	Lisans	303	27,38	9,11
	Lisansüstü	31	28,52	11,00

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet rolü tutum, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı Kruskal-Wallis Testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H1b hipotezi, katılımcıların evlilik tutumlarının eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H2b hipotezi ve katılımcıların evlilik kaygılarının eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H3b hipotezi reddedilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9

Eğitim Düzeyine Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim düzeyi	Sayı	Sıra ortalaması	χ^2	P
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Lise	514	437,14	5,54	0,06
	Lisans	303	398,89		
	Lisansüstü	31	465,23		
Evlilik Tutum Ölçeği	Lise	514	414,58	2,54	0,28
	Lisans	303	442,49		
	Lisansüstü	31	413,18		
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Lise	514	424,90	0,01	0,10
	Lisans	303	423,56		
	Lisansüstü	31	427,02		

5.6.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Anne Eğitim Düzeyi İle İlişkisi

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinden aldıkları puanlar, anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde; annesi ilköğretim mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanların toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanı $\bar{x}=55,22$, ortaokul mezunu olanların ortalama puanı $\bar{x}=55,28$, lise mezunu olanların ortalama puanı

$\bar{x}=57,26$, önlisans mezunu olanların ortalama puanı $\bar{x}=57,86$, lisans mezunu olanların ortalama puanı $\bar{x}=58,13$ ve annesi lisansüstü bir programı bitirenlerin ortalama puanı $\bar{x}=57,57$ olarak görülmüştür (Tablo 10).

Evlilik tutum ölçeğinden alınan puanlar, annenin eğitim düzeyine göre incelendiğinde; annesi ilkokul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanların ortalama puanı $\bar{x}=65,34$, ortaokul mezunu olanların $\bar{x}=65,28$, lise mezunu olanların $\bar{x} =63,05$, önlisans mezunu olanların $\bar{x}=58,47$, lisans mezunu olanların $\bar{x}=58,60$ ve annesi lisansüstü bir programı bitirenlerin ortalama puanı $\bar{x}=65,19$ olarak belirlenmiştir (Tablo 10).

Katılımcıların anne eğitim düzeyine göre evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanlar ise annesi ilkokul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanlar için $\bar{x}=27,78$, ortaokul mezunu olanlar için $\bar{x}=27,78$, lise mezunu olanlar için $\bar{x}=26,71$, önlisans mezunu olanlar için $\bar{x}=28,07$, lisans mezunu olanlar için $\bar{x}=28,10$ ve lisansüstü bir programı bitirenler için $\bar{x}=24,71$ olarak bulunmuştur (Tablo 10).

Tablo 10

Anne Eğitim Düzeyine Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Bilgiler

Ölçek	Anne eğitim düzeyi	Sayı	$\bar{x}$	S. sapma
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	290	55,22	9,41
	Ortaokul	113	55,28	9,69
	Lise	205	57,26	9,39
	Önlisans	43	57,86	7,78
	Lisans	176	58,13	8,75
	Lisansüstü	21	57,57	9,95
Evlilik Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	290	65,34	19,21
	Ortaokul	113	65,28	17,70
	Lise	205	63,05	18,33
	Önlisans	43	58,47	20,03
	Lisans	176	58,60	18,36
	Lisansüstü	21	65,19	20,05
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İlkokul ve daha az	290	27,78	9,07
	Ortaokul	113	27,78	9,22
	Lise	205	26,71	9,38
	Önlisans	43	28,07	8,62
	Lisans	176	28,10	9,60
	Lisansüstü	21	24,71	9,75

Katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı, Kruskal-Wallis Testi ile analiz edilmiş ve katılımcıların anne eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve evlilik tutum ölçeği ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p < 0,01$). Buna göre, annesi ilkököl ve daha az eğitim düzeyinde olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x}=55,22$), diğer anne eğitim düzeylerinin aldığı ortalama puanlardan düşük olup; annesi ilkököl ve daha az eğitim düzeyinde olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x}=55,22$), annesi lisans eğitim düzeyine olanlara

($\bar{x}=58,13$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük olarak görülmüştür ($p<0,01$).

Bu durum, annesi lisans eğitim düzeyinde olan katılımcıların, annesi ilkokul ve daha az eğitim düzeyinde olanlara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H1c hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 11).

Katılımcıların evlilik tutumu puan ortalamaları anne eğitim düzeyine göre incelendiğinde; annesi ilkokul ve daha az eğitim düzeyinde olan katılımcıların evlilik tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puanın ($\bar{x}=55,22$) diğer anne eğitim düzeylerinin aldığı ortalama puanlardan yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, annesi ilkokul ve daha az eğitim düzeyinde olanlar ($\bar{x}=65,34$) ile annesi ortaokul mezunu olanların ($\bar{x}=65,28$) evlilik tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puan, annesi lisans mezunu olanlara ($\bar{x}=58,60$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,01$). Bu durum, annesi ilkokul ve daha az eğitim düzeyinde olanlar ile annesi ortaokul mezunu olanların, annesi lisans eğitim düzeyinde olanlara göre evliliğe yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre, katılımcıların evlilik tutumlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H2c hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 11).

Katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre, katılımcıların evlilik kaygılarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H3c hipotezi reddedilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11

Anne Eğitim Düzeyi ve Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Anne Eğitim Durumu	Sayı	Sıra Ortalaması	χ^2	P	Fark
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	290	389,30	15,15	<0,01*	1 – 5*
	Ortaokul	113	395,10			
	Lise	205	445,83			
	Önlisans	43	451,94			
	Lisans	176	466,14			
	Lisansüstü	21	455,36			
Evlilik Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	290	455,13	18,93	<0,01*	1 – 5* 2 – 5*
	Ortaokul	113	455,46			
	Lise	205	421,66			
	Önlisans	43	380,10			
	Lisans	176	364,08			
	Lisansüstü	21	459,83			
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İlkokul ve daha az	290	429,04	5,04	0,41	-
	Ortaokul	113	423,83			
	Lise	205	406,51			
	Önlisans	43	451,55			
	Lisans	176	441,72			
	Lisansüstü	21	341,21			

*0.01 düzeyinde anlamlı

5.6.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Baba Eğitim Düzeyi İle İlişkisi

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinden aldıkları puanlar, baba eğitim düzeyine göre incelendiğinde; babası ilkokul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanların toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanı $\bar{x}=54,91$, babası ortaokul mezunu olanların $\bar{x}=56,39$, babası lise mezunu olanların $\bar{x}=56,98$, babası önlisans mezunu olanların $\bar{x}=56,57$, babası lisans mezunu olanların $\bar{x}=56,76$ ve babası lisansüstü bir programı bitirenlerin ortalama puanı $\bar{x}=58,53$ olarak görülmüştür (Tablo 12).

Evlilik tutum ölçeğinden alınan puanlar, baba eğitim düzeyine göre incelendiğinde; babası ilkokul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanların evlilik tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puanın $\bar{x}=65,69$, ortaokul mezunlarının $\bar{x}=64,53$, lise mezunlarının $\bar{x}=61,90$, önlisans mezunlarının $\bar{x}=64,69$, lisans mezunlarının $\bar{x}=61,57$ ve babası lisansüstü bir programı bitirenlerin ortalama puanının $\bar{x}=62,80$ olduğu görülmüştür (Tablo 12).

Katılımcıların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanlar ise babası ilkokul mezunu ve daha az eğitim düzeyinde olanlar için $\bar{x}=28,00$, ortaokul mezunları için $\bar{x}=28,39$, lise mezunları için $\bar{x}=27,70$, önlisans mezunları için $\bar{x}=26,65$, lisans mezunları için $\bar{x}=26,96$ ve babası lisansüstü bir programı bitirenler için $\bar{x}=27,24$ olarak bulunmuştur (Tablo 12).

Tablo 12

Baba Eğitim Düzeyine Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Ölçek	Baba Eğitim Düzeyi	Sayı	$\bar{x}$	S.sapma
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	155	54,91	10,25
	Ortaokul	107	56,39	9,18
	Lise	229	56,98	9,29
	Önlisans	49	56,57	7,92
	Lisans	263	56,76	9,06
	Lisansüstü	45	58,53	8,71
Evlilik Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	155	65,69	18,52
	Ortaokul	107	64,53	20,21
	Lise	229	61,90	18,51
	Önlisans	49	64,69	17,40
	Lisans	263	61,57	18,69
	Lisansüstü	45	62,80	20,32
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İlkokul ve daha az	155	28,00	8,49
	Ortaokul	107	28,39	10,01
	Lise	229	27,70	9,79
	Önlisans	49	26,65	7,98
	Lisans	263	26,96	9,02
	Lisansüstü	45	27,24	10,21

Katılımcıların baba eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeği, evlilik tutum ölçeği ve evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı Kruskal-Wallis Testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arasındaki fark, istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu çerçevede, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H1d, katılımcıların evlilik tutumlarının baba eğitim düzeyine

göre farklılaştığını öne süren H2d ve katılımcıların evlilik kaygılarının baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını öne süren H3d hipotezi reddedilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13

Baba Eğitim Düzeyi ve Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi

Sonuçları

Ölçek	Baba Eğitim Düzeyi	Sayı	Sıra Ortalaması	χ^2	P
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	155	387,05	6,50	0,26
	Ortaokul	107	419,66		
	Lise	229	437,61		
	Önlisans	49	415,93		
	Lisans	263	429,94		
	Lisansüstü	45	475,82		
Evlilik Tutum Ölçeği	İlkokul ve daha az	155	461,68	7,50	0,18
	Ortaokul	107	444,00		
	Lise	229	407,93		
	Önlisans	49	447,43		
	Lisans	263	404,29		
	Lisansüstü	45	427,56		
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İlkokul ve daha az	155	440,73	1,65	0,90
	Ortaokul	107	436,76		
	Lise	229	423,56		
	Önlisans	49	407,16		
	Lisans	263	414,48		
	Lisansüstü	45	421,67		

5.7. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABA BERABERLİK DURUMU İLE İLİŞKİSİ

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları puanlar, anne-babanın beraberlik durumuna göre incelendiğinde; anne-babası sağ ve birlikte olanların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puan $\bar{x}=56,35$, annesi ve/veya babası vefat etmiş olanların $\bar{x}=58,58$ ve anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanların ortalama puanı $\bar{x}=56,41$ olarak belirlenmiştir (Tablo 14).

Evlilik tutum ölçeğinden alınan puanlar anne-babanın beraberlik durumuna göre incelendiğinde; anne-babası sağ ve birlikte olan katılımcıların evlilik tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanı $\bar{x}=64,26$, anne ve/veya babası vefat etmiş olanların $\bar{x}=58,13$ ve anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanların ortalama puanı $\bar{x}=57,99$ olarak belirlenmiştir (Tablo 14).

Katılımcıların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanlar, anne-babanın beraberlik durumuna göre incelendiğinde; anne-babası sağ ve birlikte olanlar için $\bar{x}=26,97$, anne ve/veya babası vefat etmiş olanlar için $\bar{x}=29,21$ ve anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlar için $\bar{x}=30,14$ olarak bulunmuştur (Tablo 14).

Tablo 14

Anne-Baba Beraberlik Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Ölçek	Anne – Baba Beraberlik Durumu	Sayı	$\bar{x}$	S. sapma
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	İkisi de sağ ve birlikte	680	56,35	9,36
	Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	62	58,58	8,62
	Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	106	56,41	9,28
Evlilik Tutum Ölçeği	İkisi de sağ ve birlikte	680	64,26	18,31
	Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	62	58,13	22,43
	Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	106	57,99	18,84
Evlilik Kaygı Ölçeği	İkisi de sağ ve birlikte	680	26,97	8,96
	Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	62	29,21	10,82
	Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	106	30,14	9,77

Katılımcıların anne-baba beraberlik durumuna göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, evlilik tutum ölçeği ve evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı Kruskal-Wallis Testi ile analiz edilmiş ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu çerçevede, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının anne-babanın beraberlik durumuna göre farklılaştığını öne süren H1e hipotezi reddedilmiştir (Tablo 15).

Katılımcıların anne-baba beraberlik durumuna göre evlilik tutum ölçeği ve evlilik kaygısı ölçeklerinden aldıkları puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p < 0,01$) Buna göre, anne-babası sağ ve birlikte olanların evlilik tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x}=64,26$) anne-babası boşanan ya da ayrı yaşayanlara ($\bar{x}=57,99$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu durum anne-babası sağ ve birlikte olanların anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara göre evliliğe yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre, katılımcıların evlilik tutumlarının anne-babanın beraberlik durumuna göre farklılaştığını öne süren H2e hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 15).

Evlilik kaygısı açısından ise anne babası sağ ve birlikte olanların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları ortalama puan ($\bar{x}=26,97$) anne-babası boşanan ya da ayrı yaşayanlara ($\bar{x}=30,14$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu durum anne-babası sağ ve birlikte olanların, anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara göre daha düşük evlilik kaygısına sahip olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, katılımcıların evlilik kaygılarının anne-babanın beraberlik durumuna göre farklılaştığını öne süren H3e hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 15).

Tablo 15

Anne-Baba Beraberlik Durumuna Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Anne-Baba Beraberlik Durumu	Sayı	Sıra ort.	X ²	P	Fark
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	İkisi de sağ ve birlikte	424	384,70			
	Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	245	491,51	2,86	0,239	-
	Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	179	427,06			
Evlilik Tutum Ölçeği	İkisi de sağ ve birlikte	424	481,55			
	Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	245	344,10	15,02	<0,01**	1 – 3*
	Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	179	399,42			
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İkisi de sağ ve birlikte	424	353,69			
	Herhangi biri ya da her ikisi de vefat etti	245	519,75	12,42	<0,01**	1 – 3*
	Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor	179	461,85			

** 0.01 düzeyinde anlamlı

*0.05 düzeyinde anlamlı

5.8. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABANIN EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMU İLE İLİŞKİSİ

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları puanlar, anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre incelendiğinde; anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puan $\bar{x}=55,06$, anne babanın evliliğini çatışmalı olarak görenlerin $\bar{x}=58,95$ ve anne-babanın evlilikte

mutluluk durumu hakkında kararsız olanların ortalama puanı $\bar{x}=56,64$ olarak belirlenmiştir (Tablo 16).

Katılımcıların evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre incelendiğinde; anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenlerin ortalama puanı $\bar{x}=67,49$, anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak görenlerin ortalama puanı $\bar{x}=56,88$ ve anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanların ortalama puanı $\bar{x}=60,88$ olarak görülmüştür (Tablo 16).

Katılımcıların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanlar ise anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenler için $\bar{x}=24,86$, anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak görenler için $\bar{x}=31,12$, anne-babanın evlilikte mutluluk durumu ile ilgili kararsız olanlar için $\bar{x}=28,92$ olarak bulunmuştur (Tablo 16).

Tablo 16

Anne-Babanın Evlilikte Mutluluk Durumuna Göre Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Ölçek	Anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna ilişkin görüş	Sayı	$\bar{x}$	S. sapma
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Mutlu	424	55,06	9,14
	Çatışmalı	245	58,95	9,06
	Kararsız	179	56,64	9,37
Evlilik Tutum Ölçeği	Mutlu	424	67,49	18,01
	Çatışmalı	245	56,88	18,53
	Kararsız	179	60,88	18,55
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Mutlu	424	24,86	8,75
	Çatışmalı	245	31,12	9,19
	Kararsız	179	28,92	8,63

Katılımcıların anne-baba evliliği mutluluk durumu görüşüne göre ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı Kruskal-

Wallis Testi ile analiz edilmiş ve katılımcıların anne-babanın evlilikte mutluluk durumu görüşüne göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, evlilik tutum ölçeği ve evlilik kaygısı ölçeği ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0,01$). Buna göre, anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak görenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden aldıkları puan ($\bar{x}=58,95$), anne-babanın evliliğini mutlu olarak gören ($\bar{x}=55,06$) ve anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara ($\bar{x}=56,64$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu durum, anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak gören katılımcıların, anne-babanın evliliğini mutlu olarak gören ve anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduklarını göstermektedir. Elde edilen sonuca göre, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının anne-babanın evliliğindeki mutluluk durumuna göre farklılaştığını öne süren H1f hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 17).

Katılımcıların evlilik tutumu puan ortalamaları anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre incelendiğinde; anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenlerin ($\bar{x}=67,49$) evlilik tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puan; anne-baba evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olanlar ($\bar{x}=60,88$) ve anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenlere ($\bar{x}=56,88$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,01$). Buna göre, anne-baba evliliğini mutlu olarak görenlerin evliliğe karşı tutumu; anne-baba evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olanlar ve anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenlere göre daha olumludur. Bu çerçevede, katılımcıların evlilik tutumlarının anne-baba evliliğindeki mutluluk durumuna göre farklılaştığını öne süren H2f hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 17).

Katılımcıların evlilik kaygısı puan ortalamaları anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna göre incelendiğinde; anne-baba evliliğini mutlu olarak görenlerin ortalama puanı ($\bar{x}=24,86$) anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenler ($\bar{x}=31,12$) ile anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara ($\bar{x}=28,92$) göre, anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanların ortalama puanı ($\bar{x}=28,92$) anne-baba evliliğinin çatışmalı olduğu görüşünde olanlara ($\bar{x}=31,12$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük olarak görülmüştür ($p<0,01$). Buna göre, anne-baba evliliğini mutlu olarak görenlerin anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenler ile anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara göre, anne-babanın

evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanların anne-babanın evliliğinin çatışmalı olduğu görüşünde olanlara göre evliliğe karşı kaygısı daha düşüktür. Bu çerçevede, katılımcıların evlilik kaygılarının anne-babanın evliliğindeki mutluluk durumuna göre farklılaştığını öne süren H3f hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 17).

Tablo 17

Anne-Babanın Evlilikte Mutluluk Durumuna Göre Ölçek Puanları Arasındaki Farklılıklara Ait Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Anne – Baba		Sıra Ort.	x ²	P	Fark
	Evlilikte Mutluluk Durumu	Sayı				
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Mutlu	424	384,70	29,59	<0,01**	1-2** 2-3*
	Çatışmalı	245	491,51			
	Kararsız	179	427,06			
Evlilik Tutum Ölçeği	Mutlu	424	481,55	51,29	<0,01**	1-2** 1-3**
	Çatışmalı	245	344,10			
	Kararsız	179	399,42			
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Mutlu	424	353,69	76,82	<0,01**	1-2** 1-3** 2-3*
	Çatışmalı	245	519,75			
	Kararsız	179	461,85			

** 0.01 düzeyinde anlamlı

*0.05 düzeyinde anlamlı

5.9. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişkiler Spearman's Korelasyon Testi ile incelenmiş ve değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,01$). Analiz sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile evlilik tutumu arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır ($p<0,01$). Buna göre, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe ilişkin olumlu tutum azalmaktadır. Bu çerçevede, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik tutumu arasında bir ilişki olduğunu öne süren H4 hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 18).

Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik kaygısı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0,01$). Bu durum, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe ilişkin kaygının da arttığını göstermektedir. Bu çerçevede toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik kaygısı arasında bir ilişki olduğunu öne süren H5 hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 18).

Son olarak, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasında da negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır ($p<0,01$). Buna göre, evliliğe ilişkin olumlu tutum arttıkça, evlilik kaygısı azalmaktadır. Bu çerçevede evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasında bir ilişki olduğunu öne süren H6 hipotezi kabul edilmiştir (Tablo 18).

Tablo 18

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

	Korelasyon Katsayısı	P
Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu-Evlilik tutumu	-0,475	<0,01
Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu-Evlilik kaygısı	0,097	<0,01
Evlilik tutumu-Evlilik kaygısı	-0,434	<0,01

6. BÖLÜM: TARTIŞMA

Bu çalışmada evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısının hem birbirleriyle hem de genç bireylerin cinsiyet, eğitim düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba beraberlik durumu ve anne-babanın evlilikte mutluluk durumuna ilişkin genç bireyin görüşü arasındaki ilişki incelenmiştir.

6.1. KATILIMCILARA İLİŞKİN DEMOGRAFİK BİLGİLER

Araştırma 18-29 yaş aralığındaki evlenmemiş 848 genç birey ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan kadınların oranı (%61,00), erkeklerden (%39,00) yüksektir. Katılımcıların yaş ortalaması $\bar{x}=23,08$ olup; yarıdan fazlası (%60,60) lise mezunudur, Lise mezunlarını sırasıyla, lisans (%35,70) ve lisansüstü bir programı bitirenler (%3,70) izlemektedir. Katılımcıların yarıya yakını (%43,00) yaşamının çoğunu büyükşehir ilçe merkezinde geçirmiştir. Araştırma kapsamındaki genç bireylerin yarısından fazlası (%61,80) üniversite öğrencisidir.

6.2. KATILIMCILARIN ANNE-BABALARININ EĞİTİM, BERABERLİK VE EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

Katılımcılardan anne eğitim düzeyi ilkökul ve daha az olanlar (%34,20) ilk sırada gelmektedir. İlkokul ve daha az eğitim düzeyinde olanları sırasıyla lise mezunları (%24,20), lisans mezunları (%20,80), ortaokul mezunları (%13,30), önlisans mezunları (%5,10) ve lisansüstü bir programı bitirenler (%2,50) izlemektedir.

Katılımcılardan baba eğitim düzeyi lisans mezunu (%31,00) olanların ilk sırada geldiği görülürken, lise mezunlarının (%27,00) ikinci, ilkökul ve daha az eğitim düzeyinde olanların (%18,30) üçüncü, ortaokul mezunlarının (%12,60) dördüncü, önlisans mezunlarının (%5,80) beşinci ve lisansüstü bir programı bitirenlerin (%5,30) altıncı sırada geldiği görülmektedir.

Genç bireylerin çoğunun (%80,20) anne-babası sağ ve birlikte yaşamaktadır. Gençlerin yarısı (%50,00) anne ve babasının evliliğinin mutlu olduğu görüşündedir. Katılımcıların

diğer yarısı ise anne ve babasının evliliğini ya çatışmalı (%28,90) olarak ifade etmiş ya da bu konuda kararsız (%21,10) olduğunu belirtmiştir.

6.3. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU ÖLÇEĞİ, EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ VE EVLİLİK KAYGISI ÖLÇEĞİNDEN ALINAN PUANLARA İLİŞKİN BİLGİLER

Katılımcıların, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği'nden aldıkları puan ortalaması, $\bar{x}=56,52$ 'dir. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinden alınan yüksek puan (en yüksek: 75) eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumunun yüksek, düşük puan (en düşük: 15) eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumunun düşük olduğunu gösterdiğinden (Bakioğlu ve Türküm, 2019); genç bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumunun yüksek olduğu söylenebilir. Literatürdeki bazı çalışmalarda bu çalışmadaki sonuçları destekleyen benzer sonuçlara ulaşıldığı görülürken (Geçici ve diğerleri, 2017; Gümüş, 2019), başka bir çalışmada katılımcıların geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna daha yakın olduğu bulgusuna ulaşıldığı görülmektedir (Seven, 2019).

Katılımcıların evlilik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması, $\bar{x}=63,03$ 'tür. Evlilik tutum ölçeğinden alınan yüksek puan (en yüksek: 105) evliliğe karşı olumlu tutuma, düşük puan (en düşük: 21) evliliğe karşı olumsuz tutuma işaret etmektedir (Bayoğlu ve Atli, 2018). Bu çerçevede araştırma kapsamındaki genç bireylerin evliliğe yönelik olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Katılımcıların evlilik kaygısı ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=27,53$ olarak belirlenmiştir. Evlilik kaygısı ölçeğinden alınan yüksek puan (en yüksek: 52) evliliğe karşı yüksek kaygıya, düşük puan (en düşük: 13) evliliğe karşı düşük kaygıya işaret etmektedir (Çelik ve Erkilet, 2019). Bu çerçevede, araştırma kapsamındaki genç bireylerin evliliğe ilişkin yüksek kaygıya sahip oldukları söylenebilir.

6.4. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ CİNSİYET İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu, cinsiyete göre farklılık göstermektedir ($p<0,01$) (H1a hipotezi kabul). Kadın katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan ortalaması ($\bar{x}=59,93$), erkeklere ($\bar{x}=51,18$) göre daha yüksektir. Bu, araştırmaya katılan kadınların, erkeklere göre daha yüksek düzeyde eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğunu göstermektedir. Literatürdeki diğer çalışmalarda da benzer sonucun elde edildiği görülmektedir (Aşılı, 2001; Damji ve Lee, 1995; Eroğlu, Kısa, Kocaöz, Taşkın, Vefikuluçay vd, 2009; Kodan Çetinkaya, 2013; Kulik, 1999; Öngen ve Aytaç, 2013; Tüfekçibaşı, 2021; Zeyneloğlu, 2008).

Kadınlar eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna erkeklere göre daha hızlı yaklaşmaktadır (Amato ve Booth, 1995; Greenstein ve Davis, 2006; Liu ve Vikat, 2004; Tezcan ve Coşkun, 2004; Turğut, 2017). Amato ve Booth'a (1995) göre artan eğitim düzeyleri ile birlikte kariyer hedeflerine ulaşılması ve ekonomik özgürlüğün elde edilmiş olması, kadınların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüne yaklaşmalarında belirgin olan nedenlerdir. Benzer şekilde Tezcan ve Coşkun'un (2004) 20. yüzyılın sonlarında kadınlardaki evlenme yaşı değişikliğini araştırdıkları çalışmada; kadınların artan eğitim oranlarıyla beraber gerek siyasal gerek çalışma hayatına atılmaları ve ekonomik özgürlüklerini elde etmeleri, onların farkındalığını arttırarak geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamalarına neden olduğu, bunun sonucunda ise geleneksel olarak onlara atfedilen toplumsal cinsiyet rolü anlayışlarının eşitlikçi yöne doğru değişime uğradığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nın (2013, s. 190) yaşları 15-49 arasında değişen 11794 kadın katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmanın toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bulgularına göre, kadınların en düşük oranlarda (%10) katıldıkları ifadelerin "ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır" ve "erkek çocuğun eğitimi olması, kız çocuğun eğitimi olmasından her zaman daha iyidir" şeklinde olduğu görülmüştür. Burada kadınların %90,00 gibi büyük bir oranının aslında geleneksel cinsiyet rolleri anlayışını kabul etmediği görülmektedir. Bununla birlikte aynı araştırmada yer alan "yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır" ve "kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır" şeklindeki eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü anlayışını kapsayan ifadeye katılımcıların %75,00'nin katıldığı görülmektedir.

Cinsiyet eşitsizliğinin hakim olduğu ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumunun desteklendiği toplumlarda, kadınların erkeklerden daha az avantaja sahip olduğu bir gerçektir. Bu toplumlarda yer alan kadınların tarihsel süreç içerisinde artan eğitim seviyesi ile birlikte farkındalık düzeylerinin de artması; gerek özel, gerekse kamusal alanda toplumsal cinsiyet rollerinin kadın ile erkek arasında eşit bir şekilde paylaşıldığı bir yaşamı istemelerine neden olmuştur. Bu durum, kadınların erkeklere göre eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü anlayışına daha hızlı yaklaşma nedeni olarak açıklanabilir. Diğer taraftan, toplumlardaki bütün değişim ve dönüşümlere rağmen, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel düşüncenin hala bireyin içine doğduğu aile ve çevresinde bulunan diğer kurumlar aracılığıyla yeniden üretilmesi, erkeklere sağladığı avantajlar ve toplum tarafından bu tutumların destekleniyor olması da erkeklerin kadınlara göre geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna daha yakın olmalarının nedenleri olarak açıklanabilir.

Kadınların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna daha çok yaklaşırken, erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna daha yakın olmaları, toplumlarda cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli bir engel teşkil etmektedir. Küresel cinsiyet eşitsizliği raporu, cinsiyet eşitsizliği sıralamasında Türkiye'nin 156 ülke arasında 133. sırada yer alıyor olması, Türkiye'nin de toplumsal cinsiyet eşitliği açısından halen aşılması gereken engellerinin olduğunu göstermektedir (World Economic Forum, 2021).

Araştırma kapsamındaki kadın ve erkek katılımcıların evliliğe yönelik tutumları farklılık göstermektedir. ($p < 0,01$) (H2a hipotezi kabul). Erkek katılımcıların evlilik tutum puan ortalaması ($\bar{x}=68,68$) kadınlara ($\bar{x}=59,42$) göre daha yüksektir. Bu, araştırmaya katılan erkeklerin, kadınlara göre daha yüksek düzeyde olumlu evlilik tutumuna sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmadaki erkek katılımcıların kadınlara göre evlilik kurumuna daha olumlu yaklaşımları, kadının ev dışında gelir getiren bir işte çalışsa dahi halen ev içinde yürütülen faaliyetlerden ve çocuk bakımından asıl sorumlu olmaya devam etmesi; evlilik kurumunun erkeklere bir konfor alanı sağlayacağı düşüncesi oluşturması ile açıklanabilir. Coşkuner'in (2013) çalışmasında akademisyen kadınların, akademisyen erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet rolü tutumuna sahip olmalarına rağmen; aile ile ilgili sorumluluklara erkeklerden daha fazla zaman ayırdıkları görülmüştür. Bu durum araştırmacı tarafından kadınların teoride eşitlikçi rol yönelimine sahip olmalarının,

uygulamada geleneksel cinsiyet rollerini yerine getirmek zorunda kalmalarını etkilemediği şeklinde açıklanmıştır. Araştırmacının çalışmasından elde edilen bu sonuç, erkeklerin evliliği bir konfor alanı olarak gördükleri düşüncesini desteklemektedir. Fetterolf ve Eagly (2011)'e göre de evliliğin sağlayacağı konfor beklentisi erkeklerin evlilik birliğine kadınlara göre daha olumlu tutum sergilemelerine neden olmaktadır.

Literatürde cinsiyet değişkeni ve evlilik tutumu arasındaki ilişkide; erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde olumlu evlilik tutumuna sahip olduğu bulgusunu elde eden başka çalışmalar da vardır (Akbaş vd,2019; Huang ve Lin, 2014; Jennings, Salts ve Smith, 1991; Keldal, 2015; Servaty ve Weber, 2011; Shorts ve Myers 2012; Sümbül, 2018). Bununla birlikte, İran'da üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada, kadınların, erkek katılımcılara göre evliliğe yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır (Fallahchai ve Fallahi, 2019). Araştırmacılar, din ve evlilik gibi toplumsal geleneklerin; İran toplumunda özellikle kadınlar arasında önemli ve etkili olmasının kadınların evliliğe daha olumlu bakmasının nedeni olabileceğine vurgu yapmışlardır.

Kadınların evlilikle ilgili tutumlarının olumlu ya da olumsuz olmasında; ait olunan toplumun kültüründeki değerler, inançlar, toplumsal cinsiyet rolü beklentileri ve kadınların evlenmeden cinselliklerini yaşamalarının kabul görüp görmemesinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle geleneksel, tutucu ve dindarlık düzeyi yüksek olan toplumlarda kadınların evlilik öncesinde yaşayacağı cinsel ilişkinin, evlilik birliğinde yaşanan cinsel ilişkiden farklı bir durum gibi yansıtılması; gerek bireylerin gerekse toplumların bu husustaki düşünce ve tutumlarında farklılığa yol açmaktadır (Sakallı, Karakurt ve Uğurlu, 2012). Beauvoir'e (2020, s.167) göre ise bazı toplumlardaki kadınlar, partnerleri ile olan cinselliklerini özgürce yaşayabilmek için evlenmektedirler.

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin evlilik kaygısı da cinsiyete göre farklılık göstermektedir ($p<0,01$) (H3a hipotezi kabul). Kadın katılımcıların evlilik kaygısı puan ortalaması ($\bar{x}=28,62$), erkeklere ($\bar{x}=25,82$) göre daha yüksektir. Bu, araştırmaya katılan kadınların, erkeklere göre daha yüksek düzeyde evlilik kaygısına sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç; geleneksel toplumsal cinsiyet rol beklentilerinin Türkiye'de hala etkisini devam ettirdiği (Akkaş, 2019; Eralp ve Gökmen, 2020; Konda Türkiye Toplumsal Cinsiyet Raporu, 2019; Savaş, 2018) düşünüldüğünde; kadın katılımcıların

hem çalışma hayatının getireceği sorumluluklar hem de geleneksel toplumsal cinsiyet rol beklentileri nedeniyle kendilerine yüklenen ev içi sorumlulukları yerine getirme düşüncesinin, kendilerinde evliliğe yönelik kaygı oluşturması ile açıklanabilir. Çalışmanın bulguları Sezer'in (2019) evlenmemiş bireylerin evlilik kaygı düzeyini incelediği çalışmasından elde ettiği; kadınların erkeklere göre daha yüksek evlilik kaygısı düzeyine sahip olduğu bulgusu ile desteklenmektedir. Güler'in (2021) araştırmasında ise, evlenmemiş genç bireylerin evlilik kaygı düzeyinin cinsiyete göre anlamlı olacak şekilde bir farklılık göstermediği belirtilmiştir.

6.5. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması $\bar{x}=5,54$, evlilik tutumu puan ortalaması $\bar{x}=2,54$ ve evlilik kaygısı puan ortalaması $\bar{x}=0,01$ eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (H1b, H2b ve H3b hipotezleri ret).

Alanyazında toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik tutumunun katılımcıların eğitim düzeyi ile ilişkisine yönelik farklı bulgulara rastlanmıştır. Ergin, Bekar ve Aydemir Acar'ın (2019) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu açısından bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Bryant'ın (2003) üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimi belirlemek amacıyla 1996 ve 2000 yılları arasında gerçekleştirdiği çalışmasında, sınıf düzeyi yükseldikçe; hem kız hem de erkek öğrencilerin daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip oldukları görülmüştür. Benzer şekilde, Bener ve Günay'ın (2013), üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmanın bulgularına göre de katılımcıların sınıf düzeyi yükseldikçe geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumundan uzaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada evlilik tutumu ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki de anlamlı bulunmamıştır. Evlilik tutumu ve eğitim düzeyi arasındaki ilişkide; çalışmalarda birbirinden farklı bulgulara rastlanmıştır. Örneğin Mutlu'nun (2013) çalışmasında katılımcıların eğitim

düzeylerinin, evlilik tutumlarını etkilemediği sonucu elde edilirken; Büyükgöz (2021) ve Karabacak ve Çiftçi'nin (2016) çalışmalarında; katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça evliliğe yönelik olumlu tutumun arttığı belirtilmiştir. Çalışmalar arasındaki bu farklılık, kullanılan ölçme aracı ya da örneklem farklılıklarından kaynaklanabilir.

6.6. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumu anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir ($p < 0,01$) (H1c kabul). Buna göre, annesi lisans mezunu olanların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu puan ortalaması ($\bar{x}=58,13$), annesi ilkokul ve daha az eğitim düzeyinde olanlara ($\bar{x}=55,22$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu durum; anne lisans öğreniminin, katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olmalarında belirleyici bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Arıcı (2011), Baykal (1991) ve Çavdar'ın (2013) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını incelediği çalışmalarında da benzer sonuç elde edildiği görülmektedir. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucunu elde eden çalışmalar da bulunmaktadır (Tunç, 2019; Zeyneloğlu, 2008).

Çalışmada; anne eğitim düzeyi ile evlilik tutumu arasındaki ilişkide de annenin lisans öğrenimi belirleyici olmuştur. Katılımcılardan annesi lisans mezunu olanların ($\bar{x}=58,60$), annesi ilkokul ve daha az eğitim düzeyinde olanlar ($\bar{x}=65,34$) ile annesi ortaokul mezunu ($\bar{x}=65,28$) olanlara göre daha olumsuz evlilik tutumuna sahip olduğu görülmüştür (H2c kabul). Literatürde anne eğitim düzeyi ve evlilik tutumu arasındaki ilişkide farklı farklı sonuçların elde edildiği çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin Büyükgöz'ün (2021) katılımcıları üniversite öğrencilerinden oluşan çalışmasında; bu çalışmanın aksine anne eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların anne eğitim düzeyi yüksek olanlara göre daha olumsuz evlilik tutumuna sahip olduğu sonucu elde edilirken; Keldal (2015) ve Tunç'un (2019) çalışmasında üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği belirtilmiştir.

Anne eğitim düzeyi, katılımcıların evlilik kaygısını etkilememektedir ($p>0,05$) (H3c ret).

6.7. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ BABA EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması $\bar{x}=6,50$, evlilik tutumu puan ortalaması $\bar{x}=7,50$ ve evlilik kaygısı puan ortalaması $\bar{x}=1,65$ baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir ($p>0,05$) (H1d, H2d, H3d hipotezleri ret).

Araştırma kapsamındaki katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumunun baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermemesi, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle çocuk bakımı ve çocuk yetiştirmeden büyük ölçüde annenin sorumlu olması ve annenin çocukla daha fazla zaman geçirmesi ile açıklanabilir. Nitekim çalışmadaki genç bireylerin baba eğitim düzeyleri anne eğitim düzeyinden yüksek olmasına rağmen, anne eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Keldal (2015) ve Tunç'un (2019) üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını incelediği çalışmalarda da katılımcıların evlilik tutumunun baba eğitim düzeyine göre değişmediği sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte, Büyükgöz'ün (2021) üniversite öğrencilerinin evlilik tutumunu incelediği çalışmada; katılımcıların evlilik tutumunun babanın eğitim düzeyine göre farklılaştığı; babası ilkokul ve ortaokul mezunu olanların; babası lise, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyinde olanlara göre evliliğe yönelik daha olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür.

6.8. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABA BERABERLİK DURUMU İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER

Çalışma kapsamındaki katılımcıların anne-baba beraberlik durumu, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumunu etkilememektedir ($p>0,05$) (H1e ret). Bu sonuç,

katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi olmasında, anne-babanın birlikte ya da ayrı olmasının etkili olmadığını göstermektedir.

Johnson (2011), anne-baba beraberlik durumunun bireylerin evlilik tutumları üzerinde önemli bir faktör olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada da anne-baba beraberlik durumunun katılımcıların evlilik tutumunu etkilediği görülmektedir. Çalışmada, anne-babası sağ ve birlikte olan katılımcıların evlilik tutumu puan ortalaması ($\bar{x}=64,26$) anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara ($\bar{x}=57,99$) göre daha olumludur ($p<0,01$) (H2e kabul). Benzer şekilde Ma'nın (2002), çocukluğunda boşanma veya çatışma gibi deneyimler yaşayan ve yaşamayan gençlerin evliliğe yönelik görüşlerini incelediği çalışmada; çocukluğunda boşanma ya da çatışma gibi deneyimler yaşayan katılımcıların, yaşamayanlara göre evliliğe yönelik daha olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür. Literatürde benzer sonucun elde edildiği başka çalışmalar da görülmektedir (Ergin, Bekar, Aydemir Acar, 2019; Gabardi ve Rosén, 1991; Kayaalp, 2017; Long, 1987; Maden, 2015; Tasker, 1992; Yılmaz ve Yalçın, 2021). Diğer taraftan bu sonuçlardan farklı olarak Arslan'ın (2019) öğretmen adaylarının evliliğe yönelik tutumunu incelediği çalışmasında; katılımcıların evlilik tutumunda anne-babanın boşanmış olmasının etkili olmadığı sonucunun elde edildiği görülmektedir.

Çalışmada, evlilik tutumu ve anne-baba beraberlik durumu arasındaki ilişki, anne-baba beraberlik durumu ve evlilik kaygısı açısından da benzerlik taşımaktadır. Katılımcılardan anne-babası sağ ve birlikte olanların evlilik kaygısı puan ortalaması ($\bar{x}=26,97$) anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara ($\bar{x}=30,14$) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük seviyededir ($p<0,01$) (H3e kabul). Bu, anne-babası sağ ve beraber olan katılımcıların, anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara göre daha düşük seviyede evlilik kaygısına sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışma bulgusu ile benzer şekilde Jacquet ve Surra (2001), ailesinde boşanma deneyimleyen gençlerin, anne-babalarının yaptıkları hataların aynısını yapmaktan korktukları için evliliğe kaygı ile yaklaşabildiklerini belirtmiştir. Boyer-Pennington, Pennington ve Spink (2001) tarafından yapılan başka bir çalışmada, 17-36 yaş aralığındaki bekar katılımcılar arasında ailesinde boşanma deneyimleyenlerin, ailesinde boşanma deneyimlemeyenlere göre gelecekte yapacakları evliliğin boşanma ile neticelenmesinden korktukları için evliliğe yönelik karamsar bir düşünce içerisinde

oldukları ve evliliğe kaygı ile yaklaştıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde Willoughby ve James'e (2017) göre de kök ailesinde ya da yakın çevresinde boşanma deneyimleyen evlenme çağındaki bireyler; ileride kendi evliliklerinde de benzer şeyler yaşayabileceği endişesi ile evlilik birliğine kaygı ile yaklaşabilmektedir.

6.9. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISININ ANNE-BABANIN EVLİLİKTE MUTLULUK DURUMU İLE İLİŞKİSİNE YÖNELİK BİLGİLER

Araştırma kapsamındaki genç bireylerin anne-babalarının evlilikte mutluluk durumlarına ilişkin düşünceleri; gençlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı üzerinde etkili olmaktadır ($p<0,01$) (H1f, H2f ve H3f kabul).

Katılımcılardan anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puan ortalaması ($\bar{x}=58,95$), anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenler ($\bar{x}=55,06$) ve anne-babanın evliliğinde mutluluk durumu konusunda kararsız ($\bar{x}=56,64$) olanlara göre daha yüksektir. Bu, anne-babanın evliliğinin çatışmalı olduğu görüşünde olan katılımcıların, anne-babasının evliliğini mutlu olarak görenler ile anne-babasının evliliğinde mutluluk durumu konusunda kararsız olanlara göre daha yüksek eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç; bireyin anne-baba evlilik ilişkisinde deneyimlediği eşitsiz cinsiyet rolü dağılımlarından kaynaklanan çatışmaları kendi partneriyle yaşamak istememesinden kaynaklanabilir.

Katılımcılardan anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenlerin evlilik tutumu puan ortalaması ($\bar{x}=67,49$), anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak görenler ($\bar{x}=56,88$) ve anne-babanın evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara ($\bar{x}=60,88$) göre daha yüksektir. Bu, anne-babanın evliliğinin mutlu olduğu görüşünde olan katılımcıların, anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak görenler ile anne-baba evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara göre daha yüksek düzeyde olumlu evlilik tutumuna sahip olduklarını göstermektedir. Mutlu bir aile ortamında büyüyen gençlerin evliliğe ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları beklenen bir durumdur (Gabardi ve Rosen, 1992). Nitekim, Long'un (1987) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki genç kadınların evlilik tutumlarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmanın sonucuna göre, çatışmalı bir aile ortamında

büyüyen kadınların evliliğe yönelik daha olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Huang ve Lin'in (2014), Tayvan'da üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını belirlemeye yönelik yürüttükleri çalışmada, çatışmalı aile ortamından gelen kadın ve erkek katılımcıların evliliğe yönelik daha olumsuz tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde, Jennings, Salts ve Smith'in (1991) ebeveyn çatışması yaşayan ve yaşamayan katılımcılarla gerçekleştirdikleri çalışmanın bulgularına göre, anne-baba arasında yaşanan çatışma seviyesi arttıkça, katılımcıların evliliğe ilişkin olumsuz tutum düzeyinin arttığı belirlenmiştir. Diğer taraftan Memani'nin (2003), anne-babası boşanmış ve anne-babası birlikte olan gençlerin evliliğe yönelik tutumlarını karşılaştırdığı çalışmasında; anne-babanın boşanmış ya da birlikte olmasının katılımcıların evlilik tutumu üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Genç katılımcılar arasında anne-babanın evliliğini mutlu olarak görenlerin evlilik kaygısı ortalama puanı ($\bar{x}=24,86$) çatışmalı olarak görenler ($\bar{x}=31,12$) ile anne-babanın evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara ($\bar{x}=28,92$) göre, anne-babanın evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olanların ($\bar{x}=28,92$) anne-babanın evliliğini çatışmalı olarak görenlere ($\bar{x}=31,12$) göre daha düşüktür. Bu, anne-babasının evliliğinin mutlu olduğu görüşünde olan katılımcıların anne-babasının evliliğini çatışmalı olarak gören ve anne-babasının evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olanlara göre, anne-babasının evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olanların anne babasının evliliğini çatışmalı olarak görenlere göre daha düşük evlilik kaygısına sahip olduğunu göstermektedir. Ma'nın (2002), çocukluğunda çatışmaya şahit olan ve olmayan gençlerin evliliğe ilişkin korku ve kaygı düzeyini incelediği çalışmasında, çatışmalı bir aile ortamında büyüyen gençlerin, mutlu bir aile ortamında büyüyen gençlere göre evlilikten daha çok korktukları ve evliliğe daha kaygılı yaklaştıkları görülmektedir. Akbaş ve diğerlerinin (2019) üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmada; katılımcılara evlilikten korkup korkmadıkları sorularak bu durumun evlilikle ilgili düşüncelerini etkileyip etkilemediği incelenmiş ve evlilikten korkmayan katılımcıların, evliliğe daha olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Benzer şekilde Payat'ın (2021) çalışmasında gençlerin evliliğe yönelik kaygı duymalarında geçmişte yaşadıkları deneyimlerin etkili olduğu, geçmişte olumsuz ilişkilere şahit olanların, olmayanlara göre daha yüksek düzeyde evlilik kaygısına sahip olduğu belirtilmiştir.

6.10. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMU, EVLİLİK TUTUMU VE EVLİLİK KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK BİLGİLER

6.10.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Bilgiler

Araştırmada katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu ile evlilik tutumları arasındaki ilişkinin önemli ve negatif yönlü olduğu görülmüştür ($p<0,01$) (H4 kabul). Genç bireylerin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe yönelik olumlu tutum düzeyleri azalmaktadır. Araştırmanın bulguları; Kolpashnikova, Zhou ve Kan (2021) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla da desteklenmektedir. Araştırmacıların 24 ülkede gerçekleştirdiği çalışmaya göre, bir ülkede eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe yönelik tutumların olumsuzlaştığı; geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyinin yüksek olduğu ülkelerde ise evliliğe yönelik tutumun daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyi ile evliliğe yönelik tutum düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulan çalışmalar da mevcuttur (Amato ve DeBoer, 2001; Yalçın, Arslan Kılıçoğlu ve Acar, 2017). Çalışmalar arasındaki bu farklılık; toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin toplumların kültürüne göre değişebileceği şeklinde açıklanabilir.

6.10.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bilgiler

Araştırma kapsamındaki katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerini tutumu ile evlilik kaygı düzeyleri arasında ilişkinin, istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde olduğu görülmüştür ($p<0,01$) (H5 kabul). Genç bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe ilişkin kaygı düzeyleri artmaktadır. Yapılan çalışmalar da bu çalışmanın bulgularını destekler şekilde bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyleri arttıkça, evlilik birliği içerisindeki geleneksel rol beklentilerini karşılayamayacakları endişesi nedeniyle evliliğe yönelik kaygı düzeylerinin arttığını göstermektedir (Coverman, 1983; Lye ve Waldron, 1997; Reneflot, 2006).

6.10.3. Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bilgiler

Araştırmaya katılanların evlilik tutumu ile evlilik kaygısı düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlüdür ($p < 0,01$) (H6 kabul). Başka bir ifadeyle; genç bireylerin evliliğe yönelik olumlu tutum düzeyleri arttıkça, evlilik kaygı düzeyleri azalmaktadır. Alinyazında evlilik kaygısı ile evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte; yapılan çalışmalarda bireylerin ailelerinde yaşadıkları ya da şahit oldukları şiddetin, adil olmayan toplumsal cinsiyet rolü beklentilerinin evliliğe yönelik korku yarattığı ve bunun da bireylerin evliliğe yönelik olumsuz tutum sergilemelerine neden olduğu vurgulanmıştır (Meyer ve Paul 2011; Reneflot 2006).

7. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın verileri Covid-19 küresel salgını nedeniyle çevrimiçi anket yöntemiyle toplanan 18-29 yaş aralığındaki 848 katılımcı ile sınırlıdır.

Çalışmada evreni oluşturan birimlere ulaşmak zor olduğundan ve evren büyüklüğü bilinmediğinden, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden Kartopu Örnekleme Yöntemi 'ne başvurulmuştur. Bu yöntem ile çalışmada çok sayıda katılımcıya ulaşılmakla birlikte; evren büyüklüğünün bilinmiyor olması sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmıştır.

Bu araştırmada yer alan bağımlı değişkenlerden evlilik kaygısı ile ilgili hem yurt içinde hem de yurt dışında yapılmış çalışmalar oldukça sınırlı düzeydedir. Bu nedenle evlilik kaygısı konusunda elde edilen bulguların, başka çalışmalarla karşılaştırılması ve tartışılması sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir.

8. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, 18-29 yaş aralığında bulunan evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı arasındaki ilişkiler ile bu değişkenlerin demografik (cinsiyet, eğitim düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi) ve anne-babanın evliliğine ilişkin açıklayıcı değişkenler (anne-baba beraberlik durumu, anne-babanın evliliğine ilişkin gençlerin görüşleri) ile arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Cinsiyet ile İlişkisine Yönelik Sonuçlar:

- Araştırmadaki kadın katılımcılar, erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahiptir.
- Erkek katılımcılar, kadın katılımcılara göre evliliğe karşı daha olumlu tutuma sahiptir.
- Kadın katılımcıların evlilik kaygı düzeyi, erkek katılımcılardan daha yüksektir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Eğitim Düzeyi ile İlişkisine Yönelik Sonuçlar:

- Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumu, eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.
- Katılımcıların evlilik tutumu, eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.
- Katılımcıların evlilik kaygısı, eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Anne-Baba Eğitim Düzeyi İle İlişkisine Yönelik Sonuçlar:

- Anne eğitim düzeyi arttıkça, katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumları artmaktadır.

- Anne eğitim düzeyi arttıkça, katılımcıların evliliğe yönelik olumsuz tutumları artmaktadır.
- Anne eğitim düzeyi, katılımcıların evlilik kaygı düzeyini etkilememektedir.
- Baba eğitim düzeyi, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyini etkilememektedir.
- Baba eğitim düzeyi, katılımcıların evlilik tutum düzeyini etkilememektedir.
- Baba eğitim düzeyi, katılımcıların evlilik kaygı düzeyini etkilememektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Anne-Babanın Beraberlik Durumu İle İlişkisine Yönelik Sonuçlar:

- Anne-babanın beraberlik durumu, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumuna etki etmemektedir.
- Anne-babası sağ ve birlikte olan katılımcıların evliliğe yönelik tutumu, anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayanlara göre daha olumludur.
- Anne-babası boşanmış ya da ayrı yaşayan katılımcıların evlilik kaygı düzeyi, anne-babası sağ ve birlikte olanlara göre daha yüksektir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısının Anne-Babanın Evlilikte Mutluluk Durumu İle İlişkisine Yönelik Sonuçlar:

- Anne-baba evliliğinin çatışmalı olduğu görüşünde olan katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyi; anne-baba evliliğinin mutlu olduğu görüşünde olan ve anne-baba evliliğindeki mutluluk durumu konusunda kararsız olan katılımcılara göre daha yüksektir.
- Anne-baba evliliğinin mutlu olduğu görüşünde olan katılımcıların evliliğe yönelik tutumu, anne-baba evliliğini çatışmalı olarak gören ya da bu konuda kararsız olan katılımcılara göre daha yüksektir.

- Anne-baba evliliğinin mutlu olduğu görüşünde olan katılımcıların; anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenler ile anne-baba evliliğindeki mutluluk durumu hakkında kararsız olan katılımcılara göre, anne-baba evlilikte mutluluk durumu hakkında kararsız olanların anne-baba evliliğini çatışmalı olarak görenlere göre evlilik kaygı düzeyi daha düşüktür.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Evlilik Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar:

- Toplumsal cinsiyet rolü tutumu ile evlilik tutumu arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evliliğe yönelik olumsuz tutum artmaktadır.
- Toplumsal cinsiyet rolü tutumu ile evlilik kaygısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu arttıkça, evlilik kaygısı artmaktadır.
- Evlilik tutumu ile evlilik kaygısı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Evliliğe yönelik olumlu tutum arttıkça, evlilik kaygısı azalmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında uygulamaya ve araştırmaya yönelik sunulabilecek öneriler şu şekilde sıralanabilir;

- Çalışmada erkek katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyi, kadınlara göre daha düşük bulunmuştur. Küresel cinsiyet eşitsizliği raporu (2021) verilerine göre Türkiye'nin 2020 yılında 156 ülke arasında 133. sırada geldiği de dikkate alındığında; bu durumu değiştirebilmek için, özellikle erkekleri cinsiyet eşitliğine teşvik edici; devlet, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları tarafından da desteklenen eğitim, seminer, sempozyum gibi programlar düzenlenebilir.
- Aile, toplumsal cinsiyet rolü tutumunun oluşmasında ilk basamaktır. Bu nedenle bugünün evlenme çağına gelen gençlerinin yetişmesinde en önemli rolü oynayan ebeveynlerin, özellikle de annelerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından tutumu önem arz etmektedir. Bu çerçevede gelecek nesilleri yetiştiren anne-babalara aile danışma merkezlerince, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitim programları planlanmalı ve bu eğitim programlarını verebilecek alanında uzman yeterince personelin istihdamı

sağlanmalıdır. Ayrıca, kişilerin kaynaklara erişiminin sosyo-ekonomik durumuna göre değişebileceği düşünülerek; eğitim programları planlanırken; kaynaklara erişimde fırsat eşitliği ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır.

- Bu çalışmada katılımcıların eğitim düzeyinin, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumunu etkilemediği görülmüştür. Bu sonuç üzerinde; eğitim hayatının çok erken kademelerinden itibaren ders kitabı olarak okutulan yayınlarda kadınların hala geleneksel toplumsal cinsiyet rolü anlayışıyla takdim edilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin, bu eğitim materyallerinde; baba elinde kumanda ile televizyon seyrederken, anne mutfakta yemek pişirirken görülmekte ya da baba evdeki musluğu tamir ederken, anne de o sırada ütü yaparken görselleştirilmekte ve anlatılmaktadır. Buradan yola çıkarak, bireylerin çok erken yaşlarda aile içerisinde edindiği toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının okuldaki eğitim sürecinde ders kitapları ile pekiştirildiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumuna ilişkin içerikleri olan ders kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı müfredatından kaldırılarak; yerine eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu geliştirmeye yönelik ders içerikleri hazırlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik araştırma projelerinin teşvik edilerek; ihtiyaç durumunda öğretmenlerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu edinmelerine yönelik hizmet içi eğitim programlarının planlanması ve bu programların periyodik olarak tekrarlanması, gelecek nesillerin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumuna sahip bireyler olarak yetiştirilmesinde önem taşımaktadır.

- Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel tutumun televizyon programlarında da belirgin bir şekilde devam ettirildiği gözlenmektedir. Örneğin, televizyon dizilerinde genellikle, erkek para kazanarak evin geçimini sağlayan cinsiyet olurken; üretimi, ev içi ile sınırlı kalan ve özel alanda konumlandırılan bireyler genellikle kadınlar olmaktadır. Bu programlarda gelir getiren bir işte çalışan kadınların da yine ev içi faaliyetlerden ve çocuklarla ilgili konulardan asıl sorumlu kişilerin kendileri olduğu göze çarpmaktadır. Televizyon dizilerindeki bu cinsiyetçi anlayış, çocuklar için hazırlanan çizgi filmlerde de görülmekte; kadının ve erkeğin yaşamın içerisindeki rolleri belirgin bir şekilde ayrıştırılmaktadır. Bireylerin toplumsal cinsiyet rolü tutumunu edinirken medyanın bir parçası olan televizyonun önemli bir rolü olduğu

düşünüldüğünde; hem yetişkinler hem de çocuklar için hazırlanan programların içeriğinin yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından denetlenmesi, cinsiyetçi kurgu, mesaj ya da söylem içeren programların yayından kaldırılmasının, toplumda eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü anlayışının oluşmasında ve yerleşmesinde etkili olacağı düşünülmektedir,

Bu çalışmada anne eğitim düzeyinin, genç bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna sahip olmalarında etkili bir faktör olduğu saptanmıştır. Bu etkide annenin lisans öğrenimine sahip olması belirleyici faktör olmuştur. Burada anne eğitim düzeyinin bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu düzeyine olan olumlu katkısına dikkat çekilebilir. Bununla birlikte, Türkiye İstatistik Kurumu güncel verilerine göre Türkiye’de 2020 yılında doğum yapan; yani anne olan kadınların sadece %27,70’i üniversite mezunudur. Öğrenim durumu ilk ya da ortaokul mezunu olanların oranının ise %35 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2021). Anne lisans öğreniminin çocukların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumuna olan etkisi dikkate alındığında; kız çocuklarının eğitimlerinin ilk ya da ortaöğretimde kesintiye uğramaması ve lisans eğitimi alabilmeleri için gerek devlet gerekse sivil toplum örgütlerince sürdürülebilir programların planlanması önem taşımaktadır.

- Araştırmaya katılan gençlerden anne-babası boşananlar ile anne-babasının evliliğini çatışmalı olarak görenlerin evlilik tutumu, anne-babasının evliliğini mutlu görenlere göre daha olumsuzdur. Bu gençlerin aynı zamanda evlilik kurumuna daha kaygılı yaklaştıkları da görülmektedir. Bu çerçevede henüz evlenmemiş gençlere evlilik, çiftler arası iletişim çiftler arası çatışmalar ve çözüm yolları vb. konularında, devlet ya da sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenen eğitici programlar ya da danışmanlık hizmetleri planlanabilir.

- Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, evlilik tutumu ve evlilik kaygısı ile cinsiyet, eğitim, anne-baba eğitim ve beraberlik durumu ile anne-babanın evliliğindeki mutluluk durumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda bu değişkenlerden farklı değişkenlerin (dini inançlar, gelir düzeyi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, şiddet, anne-babanın memleketinin coğrafi bölgesi, anne-baba tutumu vb.) ele alındığı çalışmaların alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

- Araştırmada yer alan bağımlı değişkenlerden evlilik kaygısı ile ilgili hem yurt içinde hem de yurt dışında yapılmış çalışmalar oldukça sınırlı düzeydedir. Bu nedenle evlilik kaygısını etkileyen ve bu kaygıdan etkilenen faktörlerin incelendiği hem nitel çalışmalar hem de büyük örneklerin kullanıldığı nicel çalışmalara ihtiyaç vardır.
- Çalışma, Ankara'da ikamet eden evlenmemiş genç bireyler ile sınırlıdır. Türkiye'deki gençlerin %92'sinin internet kullandığı (TÜİK, 2021) göz önünde bulundurulduğunda, bundan sonraki yapılacak çalışmaların gençlerin en çok kullandığı sosyal medya araçlarından da yararlanılarak çevrimiçi veri toplama yöntemleri aracılığıyla daha geniş kapsamlı çalışmaların planlanması, sonuçların genellenebilir nitelik taşıması açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, M., Gökyıldız Sürücü, Ş., Onat Köroğlu, C. ve Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çukurova Tıp Dergisi*. 44 (1), 93-100. DOI: 10.17826.
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*. 26 (2), 1-9. Erişim adresi: http://www.thb.hacettepe.edu.tr/arsiv/2007/sayi_2/baslik1.pdf.
- Akın, M. H. ve Aydemir, M. A. (2007). Üniversitede okuyan kız öğrencilerin cinsiyet rolü tutumları bağlamında aile ve evlilik kurumlarına bakışları (Selçuk Üniversitesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 0(18), 43-60. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/16475/171973>.
- Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *EKEV Akademi Dergisi*. ICOAEF Özel Sayısı, 97-118. Erişim adresi: [http://www.ekevakademi.org/Makaleler/132721677_05%20Ibrahim%20AKKA S.pdf](http://www.ekevakademi.org/Makaleler/132721677_05%20Ibrahim%20AKKA%20S.pdf).
- Alisbah Tuskan, A. (2012). Toplumsal cinsiyet, toplumda kadına biçilen roller ve çözümleri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 25(99), 445-449. Erişim adresi: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1179>.
- Alqashan, H. ve Alkadri, H. (2010). Attitudes of Kuwaiti young adults toward marriage and divorce: A comparative study between young adults from intact and divorced families. *Advances in SocialWork*. 11(1), 33-47. DOI:10.18060/255.
- Amato P.R. ve Booth A. (1995) Changes in gender role attitudes and perceived marital quality. *American Sociological Review*. 60 (1): 58-66. Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/2096345?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents.

- Amato, P. R. ve DeBoer, D. D. (2001). The transmissions of marital instability across generations: Relationship skills or commitment to marriage? *Journal of Marriage and the Family*. 63, 1038-1051. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.01038.x>.
- Anderson, S. A., Russell, C. S., ve Schumm, W. R. (1983). Perceived Marital Quality and Family Life-Cycle Categories: A Further Analysis. *Journal of Marriage and Family*, 45(1), 127–139. <https://doi.org/10.2307/351301>.
- Arıcı, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arıkan, G. (2020). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarında toplumsal cinsiyetin ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*. 55(5), 469–480. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>.
- Arslan, S. (2019). *Öğretmen adaylarında kişilerarası tarz, affetme ve evlilik tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Artukoğlu, F.G. (2016). *Psikoloji öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ashmore, R. D. ve del Boca, F. K. (1979). Sex stereotypes and implicit personality theory: Toward a cognitive–social psychological conceptualization. *Sex roles. A Journal of Research* 5(2), 219–248. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/BF00287932>.
- Aşılı, G. (2001). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki*. Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Atabek, E. (1989). *Kışkırtılmış kadınlık bastırılmış erkeklik*. İstanbul: Altın kitaplar.
- Aydın, B. ve Kavuncu, N. (1991). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki lise öğrencilerinde cinsiyet rollerinin araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 1 (2), 53-65. Erişim adres: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21422/229716>.
- Bakanlar Kurulu Kararı. (2013, 27 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 28541). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130127-8.htm>.
- Bakioğlu, F. ve Türküm, A. S. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlaması. Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 27(2), 717-725. Erişim adresi: <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2697>.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem ilke ve teknikler*. İstanbul: Pagem.
- Baş, H. (2017). Türkiye'de genç nüfus: Sorunlar ve politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (27), 255-288. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/38545/507016>.
- Baykal, S. (1991). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri İle İlgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*. 1(2), 66-75. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21422/229882>.
- Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2014). İnönü evlilik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*. 15(2), 397-415. erişim adresi: <https://doi.org/10.12984/eed.79063>.
- Bhasin K. (2003). (çev: Ay, 2003) *Toplumsal cinsiyet "bize yüklenen roller"*. İstanbul: KADAV Yayınları.
- Benedict, R. (2011). *Kültür Örüntüleri* (M. Topal, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Bener, Ö. ve Günay, G. (2013). Gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3 (1), 1-16. DOI: 10.14230/joiss9.

- Benson, S.G. ve Dundis, S. (2003). Understanding and motivating health care employees: Integrating Maslow's Hierarchy of Needs, training and technology. *Journal of nursing management*. 11, 315-320. Erişim adresi: <https://www.qub.ac.uk/elearning/media/Media,264500,en.pdf>.
- Blagojevic, M. (1989). The attitudes of young people towards marriage: From the change of substance to the change of form. *Marriage & Family Review*. 14(1-2), 217–238. Erişim adresi: https://doi.org/10.1300/J002v14n01_12.
- Beauvoir, S.D. (2020). *İkinci cinsiyet* (G. Acar Savran, Çev.). İstanbul: İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Braaten, E.B. ve Rosen L.A. (1998). Development and validation of marital attitude scale. *Journal of Divorce and Remarriage*. 29, 83-91. DOI: 10.1300/ J087v29n03_05.
- Bryant, A.N. (2003). Changes in attitudes toward women's roles: Predicting gender-role traditionalism among college students. *Sex Roles* (48),131–142 <https://doi.org/10.1023/A:1022451205292>.
- Bowen, G. L. ve Orthner, D. K. (1983). Sex-role congruency and marital quality. *Journal of Marriage and the Family*, 45(1), 223–230. Erişim adresi: <https://doi.org/10.2307/351312>.
- Boyer-Pennington, M. E., Pennington, J. ve Spink, C. (2001). Students' expectations and optimism toward marriage as a function of parental divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*. 34(3-4), 71–87. Erişim adresi: https://doi.org/10.1300/J087v34n03_05.
- Bozgeyikli, H. ve Toprak, E., (2013). Üniversiteli gençlerin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 70-87. Erişim adresi: https://www.academia.edu/27016027/%C3%9CN%C4%B0VERS%C4%B0TEL_%C4%B0_GEN%C3%87LER%C4%B0N_E%C5%9E_SE%C3%87%C4%B0M

_KR%C4%B0TERLER%C4%B0N%C4%B0N_SIRALAMA_YARGILARIYLA_%C3%96L%C3%87EKLENMES%C4%B0.

Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Büyükgöz, M.U. (2021). *Bazı Sosyo-demografik değişkenlere göre sosyal hizmet Bölümü öğrencilerinin evlilik tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.

Can, İ. ve Girgin Büyükbayraktar, Ç. (2018). Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. (39), 355-372. DOI: 10.21497/sefad.443531.

Carbonell, D. A. (2017). *Kaygına Aldanma*. İstanbul: The Kitap.

Cesur Kılıçaslan, S. Ve Işık, T. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve Efsaneden Gerçeğe TÜRKİYE'DE KADIN*. Ankara: Nobel.

Ceylan, F.G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Chaiklin, H. (2011). Attitudes, behavior, and social practice. *Journal of Sociology and Social Welfare*. 38(1), 31–54.

Coontz, S. (2005). *Marriage, a history: From obedience to intimacy or how love conquered marriage*. New York: Viking.

Coşkuner, S. (2013). *Akademisyenlerin iş ve aile karakteristiklerinin evlilik, aile ve yaşam tatmini ile ilişkisi: İş ve aile çatışmasının aracı rolü*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Coverman, S. (1983). Gender, domestic labor time, and wage inequality. *American Sociological Review*, 48(5), 623–637. <https://doi.org/10.2307/2094923>.

Cüceloğlu, D. (2017). *Evlenmeden Önce*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çaplı, O. (1992). *Evlenmeye Hazır mısınız?* Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Çavdar, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, E. ve Erkilet, G. (2019). Evlilik kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 2(1), 47-57.
- Damji, T. ve Lee, C. M. (1995). Gender role identity and perceptions of Ismaili Muslim men and women. *The Journal of Social Psychology*. 135(2), 215–223. <https://doi.org/10.1080/00224545.1995.9711425>.
- Daşlı, Y. (2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 364-385. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/50700/660821>.
- Deaux, K.K.ve Lewis, L.L. (1984). Structure of gender stereotypes: Interrelationships among components and gender label. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 991-1004. erişim adresi: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.46.591>.
- Dedeoğlu, Saniye. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*, (86), 139-171. Erişim adresi: https://www.academia.edu/646029/Toplumsal_cinsiyet_rolleri_a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan_T%C3%BCrkiyede_aile_ve_kad%C4%B1n_eme%C4%9Fi.
- Demirtaş, A. H. (1999). *Anne Baba Adaylarının Doğacak Çocuklarına Yönelik Beklentileri: Çocuğun Cinsiyetinin ve Ana Babanın Cinsiyet Rolü Yöneliminin Etkileri*. Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Devine, P. G. (1989). Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 5-18. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.56.1.5>.

- Doğru (2017). *Algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuşoğlu Irmak, B.(2017). *Yüksek kaygı ve depresyon düzeyinin evlilik yaşamı ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Eagly, A. H. ve Chaiken, S. (2007). The advantages of an inclusive definition of attitude. *Social Cognition*, 25(5), 582–602. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1521/soco.2007.25.5.582>.
- Eralp, A. ve Gökmen, ř. (2020). Ortalama evlilik yaşının yükselmesini etkileyen faktörler ve cinsiyete göre farklılıklar. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 395-412. DOI: 10.17541/optimum.698063.
- Ergin, Bekar ve Aydemir Acar. (2019). Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi*, 24(3), 122-128. Erişim adresi: <http://www.firattipdergisi.com/text.php3?id=1163>.
- Ergöl, ř. ve Kuzu, A.(2016). 15-49 yaş evli kadınlarda depresyon ve anksiyete belirtileri ile evlilik özelliklerinin ilişkisi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1023-1035. DOI:10.14687/ijhs.v13i1.3555.
- Erkal, M. E. (2011). Toplumda bir sosyal grup olarak gençlik. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 43 (1-4). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifm/issue/840/9309>.
- Erol, M. (2008). Toplumsal cinsiyetin tutumlar üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 32 (2), 199-219. <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1838.pdf>.
- Eroğlu, K., Kısa, S., Kocaöz, S., Taşkın, L., Vefikuluçay, D. ve Zeyneloğlu, S. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792. Erişim adresi: : <http://www.insanbilimleri.com>.

- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü İçinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 209-230. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/330384772_CINSIYET_KULTURU_I_CERISINDE_KADIN_VE_ERKEK_KIMLIGI_Malatya_Ornegi_Woman_and_Man_Identity_in_Gender_Culture_Example_of_Malatya.
- Esen, E. Soylu, Y. Siyez, D. M. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46-63. DOI: 10.19160/5000197327.
- Fallahchai, R. ve Fallahi, M. (2019). Gender differences in expectations, purposes and attitudes to marriage in university students. *Iranian Evolutionary Educational Psychology Journal*, 1(1), 42-50. Erişim adresi: <http://ieepj.hormozgan.ac.ir/article-1-27-en.html>.
- Fetterolf, J. C. ve Eagly, A. H. (2011). Do young women expect gender equality in their future lives? An answer from a possible selves experiment. *Sex Roles*, 65(1-2), 83-93. DOI: 10.1007/s1199-011-9981-9.
- Fincham, F. D. va Beach, S. R. H. (2010). Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 630–649. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00722.x>.
- Furlong, A. (2013). *Youth Studies An Introduction*. New york: Routledge
- Gabardi, L. ve Rosén, L. A. (1991). Differences between college students from divorced and intact families. *Journal of Divorce & Remarriage*, 15(3-4), 175–191. https://doi.org/10.1300/J087v15n03_10.
- Gabardi, L. ve Rosén, L. A. (1992). Intimate relationships: College students from divorced and intact families. *Journal of Divorce & Remarriage*, 18(3-4), 25–56. erişim adresi: https://doi.org/10.1300/J087v18n03_03.
- García-Cueto, E., Rodríguez-Díaz, F.J., Bringas-Molleda, C., López-Cepero, J., Paíno-Quesada, S. ve Rodríguez-Franco, L. (2015). Development of the gender role

attitudes scale (GRAS) amongst young Spanish people. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 15(1), 61-68. DOI: [10.1016/j.ijchp.2014.10.004](https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2014.10.004).

Geçici, F. Göllüce, A. Güvenç E. ve Çelik S. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1): 21-27. Erişim adresi: <https://doi.org/10.22312/sdusbed.303098>.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji* (C. Güzel, Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları. Erişim adresi: <https://iletisimkutuphanem30419862.files.wordpress.com/2018/01/anthony-giddens-sosyoloji.pdf>.

Goslin, O. (2014). *Gender differences in attitudes towards marriage among young adults*. Yüksek Lisans Tezi. Erişim adresi: https://esource.dbs.ie/bitstream/handle/10788/2300/ba_goslin_o_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Gökler, B. (2014). Prof.Dr.Atalay Yörükoğlu ulusal çocuk ve ergen ruh Sağlığı politikaları IX. çalıştay raporu. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2014; 21(1):79-89. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/12197001-Prof-dr-atalay-yorukoglu-ulusal-cocuk-ve-ergen-ruh-sagliği-politikaları-vi-calistay-raporu.html>.

Gökmen, Ş., Eralp, A. ve Atay Kayış, A. (2019). İlk evlilik süresini etkileyen faktörlerin yaşam analizi: Türkiye Örneği. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 6 (1), 63-76. DOI: [10.17541/optimum.479196](https://doi.org/10.17541/optimum.479196).

Görgün Baran, A. (2014). Prof.Dr. Atalay Yörükoğlu ulusal çocuk ve ergen ruh sağlığı politikaları IX. çalıştay raporu. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2014; 21(1):79-89. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/12197001-Prof-dr-atalay-yorukoglu-ulusal-cocuk-ve-ergen-ruh-sagliği-politikaları-vi-calistay-raporu.html>.

- Greenstein, N. T. ve Davis, S. N. (2006) Cross national variations in divorce: Effects of womens' power, prestige and dependence. *Journal of Comparative Family Studies*, 37 (2) 253-273. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/239850631_Cross-national_variations_in_divorce_Effects_of_women's_power_prestige_and_dependence.
- Gudykunst, W. B. ve Shapiro, R. B. (1996). Communication in everyday interpersonal and intergroup encounters. *International Journal of Intercultural Relations*, 20(1), 19–45. Erişim adresi: [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00037-5](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00037-5).
- Güler, K. (2021). *Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Gümüş, Z. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 3. Sayı, 31-47. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bpd/issue/42091/506430>.
- Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1-11. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/32262/358290>.
- Haig, D. (2004). The inexorable rise of gender and the decline of sex: Social change in academic titles, 1945–2001. *Archives of Sexual Behavior*, 33, 87-96. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1023/B:ASEB.0000014323.56281.0d>.
- Haviland, Prins, McBride ve Walrath. (2011). *Cultural Anthropology. The Human Challenge*. Belmont: Watsworth.
- Helgeson, V. S. (2017). *The Psychology of Gender*. New york: Routledge.
- Herzer, M. Godiwala, N. Hommel, K. A., Driscoll, K., Mitchell, M., Crosby, L. E. ve Modi, A. C. (2010). Family functioning in the context of pediatric chronic conditions. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 31(1), 26–34. DOI:10.1097/DBP.0b013e3181c7226b.

- Huang, Y. C. ve Lin, S. H. (2014). Attitudes of taiwanese college students toward marriage: A comparative study of different family types and gender. *Journal of Comparative Family Studies*, 45(3), 425-438. DOI: 10.3138/jcfs.45.3.425.
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İmamoğlu, O. (2012). Değişen aile-içi roller. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 0 (1). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iukad/issue/729/7875>.
- Jacquet, S. E. ve Surra, C. A. (2001). Parental divorce and premarital couples: Commitment and other relationship characteristics. *Journal of Marriage and Family*, 63, (3), 627-638. Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/3654638?seq=1#metadata_info_tab_contents.
- Jennings, A. M., Salts, C. J. ve Smith, T. A. (1991). Attitudes toward marriage: Effects of parental conflict, family structure, and gender. *Journal of Divorce & Remarriage*, 17(1-2), 67-79. erişim adresi: https://doi.org/10.1300/J087v17n01_05.
- Johnson, V. I. (2011). Adult children of divorce and relationship education: Implications for counselors and counselor educators. *The Family*, 19(1), 22-29. DOI: 10.1177/1066480710387494.
- Johnson, JL ve Repta, R. (2012). Sex and gender: *Beyond the binaries*, Erişim adresi: https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/40428_Chapter2.pdf.
- Jones, G.W. (2005). "Flight from marriage" in South-East and East Asia. *Journal of Comparative Family Studies*, 36 (1), 93-119. DOI: 10.3138/jcfs.36.1.93.
- Kaplan, K. (2016). *Evli bireylerde, evlilik rollerine ilişkin tutumların, evli bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının ve bunun evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerinin incelenmesi*: Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Enstitüsü, İstanbul.

- Karabacak, A., Çiftçi, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*.36 (2), 25-43. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iupcd/issue/28559/304734>.
- Kayaalp, S. (2017). *Genç Erişkinlerin Evlilik Tutumunu Etkileyen Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs.
- Kefalas, M. J., Furstenberg, F. F., Carr, P. J. ve Napolitano, L. (2011). “Marriage is more than being together”: The meaning of marriage for young adults. *Journal of Family Issues*, 32(7), 845–875. <https://doi.org/10.1177/0192513X10397277>.
- Keldal, G. (2015). *Üniversitesi öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak eş seçme stratejileri ve cinsiyet rol algıları*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kestir, K. (2021). *Evlilik kaygısının yordayıcısı olarak beden algısı, cinsel benlik şeması ve ana-babaya bağlanma stilleri*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- King, L.A. ve King, D.W. (1986). Validity of the sex-role egalitarianism scale: Discriminating egalitarianism from eeminism. *Sex Roles*, 15 (3-4), 207-214. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00287485>.
- King, L. A., King, D. W., Carter, D. B., Surface, C. R. ve Stepanski, K. (1994). Validity of the sex-role egalitarianism scale: Two replication studies. *Sex roles: A Journal of Research*, 31(5-6), 339–348. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/BF01544593>.
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (17) , 231-238. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23750/253040>.
- Kodan Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1 (2), 21-43. Erişim adresi: <https://www.nesnedergisi.com/makale/pdf/1382880308.pdf>.

- Kolpashnikova, K., Zhou, M. ve Kan, M. (2021). Country differences in the link between gender-role attitudes and marital centrality: Evidence from 24 countries. *International Journal Of Comparative Sociology*, 61(5), 291-309. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/0020715220985922>.
- KONDA. (2019). Türkiye toplumsal cinsiyet raporu. Hayat tarzları araştırması. Erişim adresi: https://konda.com.tr/wp-content/uploads/2019/11/KONDA_ToplumsalCinsiyetRaporu.pdf.
- Kulaksızıoğlu, A. (1990). Gençlik çağı ve ÷lkemizde gençlik sorunları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fak÷ltesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (2), 133-144. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/maruaebd/issue/351/1936>
- Kulik, L. (1999). Gendered personality disposition and gender role attitudes among Israeli students. *The Journal of Social Psychology*, 139(6), 736-747. DOI:10.1080/00224549909598253.
- Larsen, K. S. ve Long, E. (1988). Attitudes toward sex-roles: Traditional or egalitarian? Sex roles: *A Journal of Research*, 19(1-2), 1–12. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.1007/BF00292459>.
- Larson, J. H. ve Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relation*, 43, 228-237. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/585327>.
- Larson, J. H., Benson, M. J., Wilson, S. M., ve Medora, N. (1998). Family of origin influences on marital attitudes and readiness for marriage in late adolescents. *Journal of Family Issues*, 19(6), 750–768. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/019251398019006005>.
- Leonhardt, N.D., Willoughby, B.J., Carroll, J.S. Astle ve Powner. (2020). ‘We want to be married on our own terms’: non-university emerging adults’ marital beliefs and differences between men and women, *Journal of Family Studies*. DOI: 10.1080/13229400.2020.1747520.
- Lindsey, L.L. (2012). *Gender roles: A sociological perspective*. New York: Routledge.

- Lips, H.M. (2020). *Sex & Gender*. America: Waveland.
- Liu, G. ve Vikat, A. (2004). Does divorce risk depend on spouses' relative income? A register-based study of first marriages in Sweden in 1981–1998. *Max Planck Institute for Demographic Research*, DOI:10.4054/MPIDR-WP-2004-010.
- Long, B. H. (1987). Perceptions of parental discord and parental separations in the United States: Effects on daughters' attitudes toward marriage and courtship progress. *The Journal of Social Psychology*, 127(6), 573–582.
- Lüküslü, D. (2020). İmtiyazlı bir kitleden işsizler ordusuna değişen gençlik algısı. *Alternatif Politika*, 12 (2): 336-352. Erişim adresi: <https://alternatifpolitika.com/makale/imtiyazli-bir-kitleden-issizler-ordusuna-degis-en-genclik-algisi>.
- Lye, D. N. ve Waldron, I. (1997). Attitudes toward cohabitation, family, and gender roles: relationships to values and political ideology. *Sociological Perspectives*, 40(2), 199–225. Erişim adresi: <https://doi.org/10.2307/1389522>.
- Ma, A.K. (2002) The effects of divorce on young adults' relationship competence, *Journal of Divorce & Remarriage*, (38), 61-89, DOI: 10.1300/J087v38n01_04.
- Maden, H. (2015). *Anne babası boşanmış üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu ile anne babası evli üniversite öğrencilerinin evlilik tutumunun karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Marshall, L. L. (1999). Effects of men's subtle and overt psychological abuse on low-income women. *Violence and Victims*, 14(1), 69–88. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1891/0886-6708.14.1.69>.
- Memani, P. (2003). *A comparative study of the marital attitudes of students from divorced, intact and single-parent families*. Yüksek Lisans Tezi, University of the Western Cape, Western Cape. South Africa.

- Mensch, B. S., Ibrahim, B. L., Lee, S. M. ve El-Gibaly, O. (2003). Gender-role attitudes among Egyptian Adolescents. *Studies in Family Planning*, 34(1), 8–18. Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/3181148>.
- Meyer, D. ve Paul, R. (2011). A cross-national examination of marriage and early life stressors as correlates of depression, anxiety, and stress. *The Family Journal*, 19(3), 274–280. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/1066480711406678>.
- Mickelson, K. D., Claffey, S. T. ve Williams, S. L. (2006). The moderating role of gender and gender role attitudes on the link between spousal support and marital quality. *Sex roles: A Journal of Research*, 55(1-2), 73–82. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9061-8>.
- Miles, N. J. ve Servaty-Seib, H. L. (2010). Parental marital status and young adult offspring's attitudes about marriage and divorce. *Journal of Divorce and Remarriage*. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/10502551003597865>.
- Murati, R. (2016). Family in contemporary society. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 510–513. Erişim adresi: <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/3531>.
- Mutlu, H. (2013). *Engelli kardeşe sahip olan 18-30 yaş arasındaki bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Nicholson, L. (1994). Interpreting Gender. 20(1), 79–105. Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/3174928>.
- Oakley, A. (1972). *Sex, gender and society*. (P. Barker, Ed.). London: Gower Publishing Company Limited. Erişim Adresi: <https://cloudflare-ipfs.com/ipfs/bafykbzacebasz4h67q3mcqldqtczbnx2i3cyvywwlhbd6csmo2twqzy6ec76a?filename=%28Towards%20a%20New%20Society%29%20Ann%20Oakley%20-%20Sex%2C%20Gender%20and%20Society-Gower%20Publishing%20Company%20Limited%20%281985%29.pdf>.

- Ogletree, S. M. (2015). Gender role attitudes and expectations for marriage. *Journal of Research on Women and Gender*. (5),71-82. Erişim adresi: <https://journals.tdl.org/jrwg/index.php/jrwg/article/viewFile/8/8>.
- O'Higgins, N. (1997). The challenge of youth unemployment. *Employment and Training Papers*. 7, Geneva, ILO Pub. Erişim adresi: https://www.ilo.org/employment/Whatwedo/Publications/WCMS_120239/lang--en/index.htm.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi: Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öngen, B. ve Aytaç, S.(2013) Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Journal of Sociological Studies*, 0(48), 1-18. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9552/119306>
- Öz Soysal, F. , Uz Baş, A. ve Aysan, F. (2016). Evlilik beklentisi ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17399/181951>.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika ve Çalışma Dergisi*, 33, 93-112. erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.03093>.
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Özteke Kozan, H. İ. , Baloğlu, M., Kesici, Ş. ve Kamer, Z. (2019). Genç kızların evliliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Neden evlenirim? Neden evlenmem? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (50), 303-323. DOI: 10.21764/maeuefd.520263.

- Özusta, H. S. (1995). Çocuklar için durumluk-sürekli kaygı envanteri uyarılama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10 (34), 32-44. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/cocuklar-icin-durumluk-surekli-kaygi-envanteri>.
- Payat (2021). *Genç yetişkinlik çağındaki bireylerin evlilik kaygısı ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Lisansüstü eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Reneflot, A. (2006). A gender perspective on preferences for marriage among cohabitating couples. *Demographic Research*. 15 (10), 311-328. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/4746624_A_gender_perspective_on_preferences_for_marriage_among_cohabitating_couples.
- Riggio, H. R. (2004). Parental marital conflict and divorce, parent-child relationships, social support, and relationship anxiety in young adulthood. *Personal Relationships*, 11(1), 99–114. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00073.x>.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler: Kim Kimi Nasıl Etkiler?* Ankara: İmge Yayınevi.
- Sakallı, N., Karakurt, G., Uğurlu, O . (2012). Evlilik öncesi yaşanan cinsel ilişkiye ve kadınların evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmasına karşı tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları*, 22(0), 15-29. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iupcd/issue/9411/117816>.
- Sankır, H. (2010). *Sembolik etkileşimci yaklaşım çerçevesinde plastik sanatlarda kadın sanatçı kimliği*: Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı - gender (in) equality perception of individuals living in Turkey. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ktc/issue/39906/461518>.

- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Education Sciences*, 6 (4), 2446-2458. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19818/212023>.
- Servaty, L. ve Weber, K. (2011). The relationship between gender and attitudes toward marriage. *Journal of Student Research*. University of Wisconsin-Stout, Amerika Birleşik Devletleri. Erişim adresi: <http://digital.library.wisc.edu/1793/53228>.
- Seven, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 134-149. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pesausad/issue/47373/551306>.
- Sezer, S. (2019). *Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Shimkowski, J. R., Punyanunt-Carter, N. , J. Colwell, M. L. ve Norman, M. S. (2017). Perceptions of divorce, closeness, marital attitudes, romantic beliefs, and religiosity among emergent adults from divorced and nondivorced families. *Journal of Divorce & Remarriage*. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/10502556.2017.1403820>.
- Shurts, W. M., ve Myers, J. E. (2012). Relationships among young adults' marital messages received, marital attitudes, and relationship self-efficacy. *Adultspan Journal*, 11(2), 97- 111.
- Sümbül, E. (2018). *Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının duygusal zeka ve umutsuzluk bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şahin, M. (2019). Korku, Kaygı ve kaygı (anksiyete) bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6 (10), 117-135. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/50855/663245>.

- Tarhan, N. (2013). *Evlilik psikolojisi: Öncesi ve sonrasıyla evlilik*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tasker, F. L. (1992). Anti-marriage attitudes and motivations to marry amongst adolescents with divorced parents. *Journal of Divorce & Remarriage*, 18(3-4), 105–119. erişim adresi: https://doi.org/10.1300/J087v18n03_07
- T.C.Kalkınma Bakanlığı (2019). 2019-2023 On Birinci Kalkınma Planı Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu. (Yayın No. KB: 3022 - ÖİK: 803). Erişim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/ozel-ih-tisas-komisyonu-raporlari/#1540024439304-a1816e9a-4191>
- Tekin Epik, M. Çiçek, Ö. ve Altay, S. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak tarihsel süreçte ailenin değişen/değişmeyen rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17 (38) , 35-58. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/30309/327106>.
- Tezcan S, Coşgun, Y. (2004). Türkiye’de 20. Yüzyılın son çeyreğinde kadınlarda ilk evlenme yaşı değişimi ve günümüz evlilik özellikleri. *Nüfusbilim Dergisi/Turkish Journal of Population Studies*, 26, 15-34. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/213577>.
- Thornton, A., Alwin, D. F., ve Camburn, D. (1983). Causes and consequences of sex-role attitudes and attitude change. *American Sociological Review*, 48(2), 211–227. Erişim adresi: <https://doi.org/10.2307/2095106>.
- Timurturkan, M. (2012). *Aile birliğinin bozulması: Boşanma ve yeniden evlenme*. N. Adak (Ed.), Değişen toplumda değişen aile. Ankara: Siyasal.
- Topses, G. (2006). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tunç, S.(2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Turğut, F. (2017). Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 1(1),93-117. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/metder/issue/31233/455469>.
- Tüfekçibaşı, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile bilişsel esneklik ve otantiklik arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük İçinde. (2020). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. (2013). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (Yayın No: NEE-HÜ.14.01). Erişim adresi: <http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/02/Turkiye-Nufus-ve-Sa%C4%9Flik-Arastirmasi-2013.pdf>.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). Dünya Nüfus günü. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2021-37250>.
- Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesinin Kabul Edilmesi Hakkında Karar (2013, 27 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 28541). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130127.pdf>.
- Ünal, S. ve Avcı, D. (2019). Kollektiviteden bireyciliğe geçiş: Aile ve evlilik kurumuna dair değişen göstergeler ve kaygılar. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(5), 2641-2668. DOI:10.29228/TurkishStudies.37350.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-56. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9517/118909>.
- Vefikuluçay, A. D. , Zeyneloğlu, A. S. , Eroğlu, P. K. ve Taşkın, P. L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 26-38. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7846/103312>.

- Weinraub, M., Clemens, L. P., Sockloff, A., Ethridge, T., Gracely, E., ve Myers, B. (1984). The development of sex role stereotypes in the third year: Relationships to gender labeling, gender identity, sex-typed toy preference, and family characteristics. *Child Development*, 55(4), 1493–1503. Erişim adresi: <https://doi.org/10.2307/1130019>.
- West ve Zimmerman (1987). Doing gender. *Gender and Society*, 1(2), 125-151. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/189945>.
- Willoughby, B.ve James, S. (2017). *The marriage paradox: Why emerging adults love marriage yet push it aside*. İngiltere: Oxford Üniversitesi Yayınları. Erişim adresi: <https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10,1093/acprof:oso/9780190296650.001.0001/acprof-9780190296650>.
- Winstead, B. A. ve Derlega, V. J. (1993). Gender and close relationships. An introduction. *Journal of Social Issues*, 49(3), 1–9. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1993.tb01165.x>.
- Wood, W. ve Eagly, A. H. (2002). A cross-cultural analysis of the behavior of women and men: Implications for the origins of sex differences. *Psychological Bulletin*, 128(5), 699–727. DOI: 10.1037/0033-2909.128.5.699.
- World Health Organization (1998). Gender&Health: Technical paper. Erişim adresi: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63998/WHO_FRH_WHD_98.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Yalçın, H., Arslan Kılıçoğlu, E. ve Acar, A. (2017). Gençlerin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Journal of International Social Research*, 10(52), 858-865. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1942>.
- Yel, H. (2020). *Toplumsal cinsiyet rolleri eşitsizlik bağlamında Nuri Bilge Ceylan Sinemasında kadının konumu*. Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yıldırım, İ. (1992). *Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*: Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, C. ve Yalçın, H. (2021). Tek ebeveynli ergenlerin evliliğe yönelik tutumları ile gelecek beklentileri. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 51-72. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karataysad/issue/62196/883303>.
- Yılmaz, M. (2009). Öğrenme ve bilgi ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1) , 173-190. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6745/90693>.
- Yüksel, N. (2006). *Ruhsal Hastalıklar*. Ankara: MN Medikal&Nobel.
- Yükselbaba, Ü. (2011). Kamusal alan modelleri ve bu modellerin bağlamları. *Journal of İstanbul University Law Faculty*, 66 (2), 227-271. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9184/11500.1>
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zuckerman, D. M. (1981). Family background, sex-role attitudes and life goals of technical college and university students. *Sex roles: A Journal of Research*, 7(11), 1109–1126. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/BF00287588>.

EK 2: ANKET FORMU

I) DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz

(1) Kadın (2) Erkek

2. Yaşınız: _____ (lütfen yazınız)

3. Öğrenim düzeyiniz nedir?

- (1) İlkokul
- (2) Ortaokul
- (3) Lise
- (4) Önlisans
- (5) Üniversite (lisans)
- (6) Yüksek lisans/doktora

4. Yaşamınızın çoğunu hangi yerleşim biriminde geçirdiniz?

- (1) Büyükşehir ilçe merkezi
- (2) İl merkezi
- (3) İlçe merkezi
- (4) Bucak veya köy

5. Çalışma durumunuz nedir?

- (1) Çalışıyor
- (2) Çalışmıyor
- (3) Öğrenci

6. Annenizin eğitim düzeyi nedir?

- (1) İlkokul ve daha az
- (2) Ortaokul
- (3) Lise
- (4) Önlisans
- (5) Lisans
- (6) Lisansüstü

7. Babanızın eğitim düzeyi nedir?

- (1) İlkokul ve daha az
- (2) Ortaokul
- (3) Lise
- (4) Önlisans
- (5) Lisans
- (6) Lisansüstü

8. Anne-babanızın beraberlik durumu nedir?

- (1) İkisi de sağ ve birlikte
- (2) Herhangi biri ya da ikisi de vefat etti
- (3) Anne-baba boşandı ya da ayrı yaşıyor

9. Anne-babanızın evlilikte mutluluk durumuna ilişkin görüşünüz nedir?

- (1) Mutlu
- (2) Çatışmalı
- (3) Kararsız

II) TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Hiç bir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Lütfen kendi görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den (hiç katılmıyorum), 5'e (kesinlikle katılıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz.

İfadeler		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Erkeklerin ev işlerine yardım etmede kızlarla aynı sorumlulukları vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Ev işleri cinsiyete göre paylaşılmamalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Bir kadın eşine ters davranmamalıdır.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Kızlar erkeklerden daha derli toplu ve temiz olmalıdır.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Erkekler sadece sorumlu olduğu konularla ilgilenmelidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Erkekler kızlara göre farklı şekilde yetiştirilmelidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Arkadaş çevreme göre, gelecekteki ev içi faaliyetlerim mesleki faaliyetlerimden daha önemlidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Bir babanın temel sorumluluğu maddi konularda çocuklarına yardım etmektir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Bazı işler kadınlar için uygun değildir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Arkadaş çevremde eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Çocukların nasıl yetiştirileceğine çoğunlukla annesi karar vermelidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Birçok önemli işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

III) İNÖNÜ EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiç bir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Lütfen kendi görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den (hiç katılmıyorum), 5'e (kesinlikle katılıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz.

	İfadeler	Hiç katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Evlilik, hayatta karşılaşılan sorunları birlikte çözmeyi sağlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Evliliğin, çiftler arasındaki sevgiyi artırdığımı düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Evlilik, duygularımı paylaşacak birinin olmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Evliliğin, çiftler arasındaki güveni artırdığımı düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Evlilik, duygusal açıdan doyurucu bir yaşam sunar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Evliliğin, çiftlere mutluluk getirdiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Evlilik, iki kişi arasında bağlılığın bir göstergesi olarak önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Evlilik, düzenli bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Evliliğin, bana huzur getireceğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Evliliğin, neslin devamı için önemli olduğunu düşünürüm	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Evlilikle birlikte, kişinin sosyal çevresi genişler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Evliliğin, bireyin toplum içerisindeki saygınlığını artırdığımı düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Evlilik, düzenli bir hayat sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Evlilik, gereksiz harcamalar yapmayı engeller	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Evlilik, sağlıklı bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Evlilik, toplum içinde kendimi güvende hissetmemi sağlar	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Evlilik olmadan tamamlanacak bir hayatın eksik olacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Evlilik, gelirin planlı kullanılmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Evliliğin, rahat bir hayat sağlayacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Evliliğin her insanın yaşaması gereken bir deneyim olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Evliliğin, insanı olgunlaştırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

IV) EVLİLİK KAYGISI ÖLÇEĞİ

Aşağıda evlilik kaygısına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiç bir ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Lütfen kendi görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den (kesinlikle katılmıyorum), 4'e (tamamen katılıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz.

İfadeler		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen
1	Evlilik konuşulurken huzursuz olurum	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Evliyken kendimi güvende hissetmeyeceğimi hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Evlilikle ilgili konular keyfimi kaçırır	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Evlilikten dolayı başıma geleceklerden endişe ederim	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Evlenirsem keyfim kaçır	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Evlilik bana mutsuzluk getirir	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Evlilikle ilgili olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Evlilik ilişkiyi sürdüremeyeceğimden endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Evlilikle ilgili konuşmaktan kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
10	Evliliğin hayatımı sınırlandıracağını düşündüğüm için evlilikten kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
11	Mecbur kalmadıkça evlenmem	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Bulduğum ortamda evlilikle ilgili bir konu açıldığında oradan uzaklaşıyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Hiçbir zaman evliliğe tam olarak hazır olduğumu hissedemem	(1)	(2)	(3)	(4)

